

# Lammmas & vuohi

2/2013



Lammastilan  
ikimuistoiset  
vieraat

Suomen Lammasyhdistyksen jäsenjulkaisu. [www.proagria.fi/suomenlammasyhdistys](http://www.proagria.fi/suomenlammasyhdistys)



Tukea  
pienmärehtijöiden  
maidontuotantoon?

Toksoplasmoosi:  
torjuttavissa  
oleva uhka

Jauhelihasta on  
moneksi



PRO  
Agria



Otamme vastaan hyvää suomalaista villaa ja valmistamme siitä yli 60 vuoden kokemuksella huovutusvillaa, tuplahahtuvaa, hahtuvaa lankaa sekä karsta- ja kampalankoja.



# Villat meille - langat teille

Tuo villat meille omaeräkehuuseen (väh.20kg), saat omat tuotteet meiltä sovitulla tavalla.

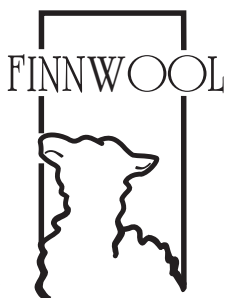


## UUTUUKSIA JA TARJOUKSIA

Tarkistimme hinnastoamme ja alensimme hahtuvakiekkujen hintaa jopa 25%!

Tehtaanmyymälästäme löydät myös paljon tarjoushintoisia tuotteita.

Ajankohtaista tietoa uutuuksista ja tarjouksista näet kotisivuiltamme ja Facebookista.



## Pirtin Kehräämö

KEHRÄÄMÖ ja Tehtaanmyymälä  
Kehräämöntie 2, 51520 Hirola  
Puh. 010-617 3030  
[www.pirtinkehraamo.fi](http://www.pirtinkehraamo.fi)

Suomalaisesta  
villasta  
valmistetut  
tuotteet.





## Lumoavat laitumet uhattuina

Laidunkauden alku on aivan käden ulottuvilla. Lammass ympäristössään vehreillä niityillä ja nurmilla. Myös kansa tahtoo nähdä määkijöitä mättäillä märehitimässä. Kaupungin lapsille lammaslaidun voi olla mykistävää ja unohtumaton elämys, joka kantaa kauas.

Valtiovalta on laittanut kapuloita maisemalaidunnuksen rattaisiin. Uusia erityisympäristötukisopimuksia luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistämiseksi tai perinnebiotooppien hoitamisesta ei tänä keväänä tehty. Syynä on valtion määrärahojen niukkuus. Ennakkotietojen perusteella haku pysyy kiinni myös ensi keväänä.

Perinnemaisemat ja uhanalaiset luontotyypit turvataan parhaiten laiduntamalla. Hoitotyöstä aiheutuu kustannuksia, jotka tulee korvata viljelijälle. Vapaiden markkinoiden kautta laidunnustyöstä on vaikeaa saada riittävä korvausta. Maisemalaidunnuksen jatkoa ei voida turvata ilman julkisia varoja.

# Sisällysluettelo

## VAKIOPALSTAT

- 4 Pääkirjoitus
- 5 Edunvalvonta
- 6 Tuoretta satoa
- 12 Kerittyä & karstattua
- 19 Eläinlääkäri
- 33 Lehdistön kertomaa
- 37 Lampurin kuulumisia
- 38 Lammashaasta lautaselle

## VUOHIPALSTA

- 34 Tuotteiden hintojen nousu
- 36 Hoitajan merkitys

## ARTIKKELIT

- 10 Puheenjohtajan terveiset
- 11 Lampaalla rikas perimä
- 14 Karitsat raskaampia – hinnat korkeampia

- 16 Ison luomuvuonueen kasvatus
- 18 Mikä neuvoksi, jos emo hylkii
- 20 Duudsonit lammastilalla
- 23 Karitsoja 30 vuoden takaa
- 24 Toksoplasmaloinen tarttuu
- 26 Uusi raportti tuotannosta
- 28 Lampaat kahdessa rekisterissä
- 29 Kansainvälisiä tuulia KnowSheep-hankkeessa
- 30 Farmari: Märehtijät kaupunkiin
- 32 Elintarvikelainsäädännön muutoksia



23

Vuonna 1984 syntyneelle Rellapässille syntyi nelosek keinosiemennyksellä

Kuva: Mikael Westersträhle



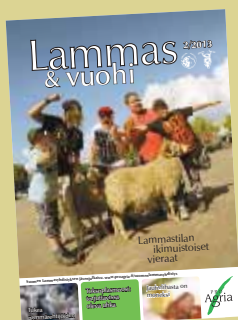
Kuva: Eila Pennanen

## Kevätvillojen taikaa

**Kevätvillan keritsemisen edellä lampaat pestiin ja pesuvesi kaadettiin maahan lammashaan veräjän alimman rimman alta, että lampaat sikiäisivät hyvin ja kasvattaisivat hyvän villan.**

**Kerittyjen lampaiden vasempaan lonkkaan jätettiin villatupsu, että lampaisiin kasvaisi hyvä villa.**

Samuli Paulaharju: Kainuun mailta – kansantietoutta Kajaanin kulmilla (Tietosanakirja-Osakeyhtiö, 1922)  
Koonnut Eila Pennanen



**Tilaushinta:** 69 €/vuosikerta 2013 (5 numeroa), sis. SLY:n jäsenyyden  
**Kannattajajäsenyys:** 300 €/vuosi  
**Paino:** T-Print Ky, Hyvinkää

**Kansikuva:** Rabbit Films Oy  
**Pikkukuvat:** Seija Paananen, Johannes Collins / DesignTree

**Toimituksen osoite:**  
Terhi Torikka  
Kuutostie 470  
59130 Koitsanlahti

**Päätoimittaja:**  
Pia Parikka  
Puh. 020 747 2451  
pia.parikka@proagria.fi

**Ilmoitusmyynti:**  
Riikka Miikkulainen  
Puh. 040 673 4179  
riikka.miikkulainen@proagria.fi

**Toimitussihteeri:**  
Terhi Torikka  
Puh. 040 752 6363  
terhi.torikka@gmail.com

**Toimituskunta:**  
Tapio Rintala  
Petri Leinonen  
Janne Jokela  
Sebastian Nurmi  
Kaarin Knuuttila  
Juha Annala  
Helinä Leppänen

**Seuraava lehti 3/2013:**  
Ilmestyy 5.7.2013  
Aineistot 24.5.2013 mennessä.



ISSN 0785-7276



## Lampuri alias turbohyperihmesupersankari – the boss?

**K**evätaurinko esittelee parhaillaan odotettua voimaansa. Useimmilla meistä lampolassa ovat alkaneet vuoden kiireisimmät ruuhkaviikot, ainakin työmäärän puolesta. Kun niistä on selvitty, pitää jälleen keskittyä tilan keskeisimpään asiaan eli johtamiseen ja siihen liittyvien prosessien hallintaan. Wikipedian mukaan johtaminen on tavoitesuuntautunutta vuorovaikutteista sosiaalista toimintaa. Vain ihmisiä voi johtaa. Asioita ei voi johtaa – niitä voi vain osata ja hallita hyvin tai huonosti. Johtaminen tarkoittaa siis melko usein itsensä johtamista, joka näkyy toiminnan suunnitteluna ja omista tuloksistaan oppimisena. Ja se on jatkuvaa. Ilman tätä ei ole yrittäjyyttä eikä onnistumista.



jilta, jotka auttavat tilakohtaisesti sadon laadun ja määrän kehittämisessä. Myös kesällä eri puolella Suomea järjestettävät nurmen pellonpiennarpäivät ovat hyvä hetki miettiä omaa nurmiprosessia.

Toinen paikka, jossa johtaminen usein punnitaan, on tuotannon laajentaminen. Se vaatii usein myös rakennuspäätöksen tekemistä. Tälläkin hetkellä usealla tilalla mietitään oman tuotannon

kasvattamista. Rakennusinvestointi on aina suuri ponnistus niin henkisesti kuin taloudellisestikin. ProAgrian tarjoama investoivan tilan kumppanuuspalvelu on apuna suurien päätösten ja investointien tueksi. Palvelu räätälöidään aina viljelijän tarpeen mukaiseksi. Laajimmillaan se voi tarkoittaa usean vuoden yhteistyötä aina investointi-idean testaamisesta, rakentamisen toteuttamiseen ja tuotannon ylösajoon saakka. Yksin ei tarvitse isojen päätösten edessä olla, vaan niihin pitää panostaa jo suunnitteluvaiheessa. Hyvin suunniteltu on kuin puoliksi tehty.

Suomen Lammasyhdistyksen teettämästä Lammastalouden kehitysnäkymät 2020 -raportista käy ilmi, että lammastilojen kehittämistä ja kilpailukykyä rajoittavat eniten tilan peltoala, tuotannon kannattavuus, oma jakaminen, oman työvoiman määrä ja maatalouspolitiikan epävarmuus. Jokaisella tilalla toimintaa rajoittava tekijä löytyy omakohtaisen tunteen kautta. Mutta suurimmalle osalle asioista pystyy aina tekemään jotain. Ja kun asioita huomioi jo ennalta, monet niistä muuttuvat rajoittavasta tekijästä mahdollisuudeksi.

Lammastalous on kaukana downshiftaamisesta (”kohuullistaminen”). Lampuri on moniosaaja ja moniottelija, jonka täytyy omaksua roolit keinoemosta yrityksen johtajaksi. Johtamista ei voi ulkoistaa, mutta tukea siihen voi hankkia. ProAgrian neuvonta, koulutukset ja alueelliset hankkeet ovat tukena yrittäjyydessä – ja niistä jokaisen kannattaa ottaa hyöty irti.

**Sanna Eklund**  
palvelupäällikkö  
ProAgria Etelä-Suomi ry

**”Lampuri on moniosaaja ja moniottelija, jonka täytyy omaksua roolit keinoemosta yrityksen johtajaksi.”**

Prosessi (prosessi = sarja suoritettavia toimenpiteitä, jotka tuottavat määritellyn lopputuloksen) on johtamisen työkalu. Johtaminen ei onnistu ilman prosessien hallintaa. Ensin pitää kuitenkin tunnistaa keskeiset prosessit oman toiminnan kannalta. Nostaisin lammastilan tärkeimmäksi prosessiksi nurmentuotannon ja sen hallinnan. Onhan kyse märehittijästä, joka on tehokas karkearehun käyttäjä. Siksi ei ole ihan sama, millaista rehua pellot kasvavat kesän laitumille ja talven varastoihin. Edellisenä satokautena määritetään seuraavan vuoden onnistuminen. Nurmentuotannon kehittäminen lähtee omien rehujen tuntemisesta sekä ravitsemukselliselta että säilönnälliseltä laadultaan. Satovuoden 2012 rehuista arviolta yksi näyte on analysoitu alle 10 prosentille uuhitukea hakeneista tiloista. Loput 90 prosenttia tuntee prosessinsa ilman analyysiä? Nurmiasioihin ja oman sadon parantamiseen saa myös ulkopuolista apua ProAgrian ProNurmi-neuvo-

### Suomen Lammasyhdistys r.y. hallitus 2013

**Tapio Rintala**, puheenjohtaja, puh. 0500 257 280, rintala.tapio@gmail.com, Oripääntie 999, 21900 Yläne

**Janne Jokela**, varapuheenjohtaja, puh. 0440 876 530, jokelaj@nic.fi, Mäkelänmäentie 25, 68240 Ala-Viirre  
Varajäsen: **Timo Heikkilä**, puh. 0400 686 616, heikkila.timo@kotinet.com, Arolantie 88, 85200 Alavieska

**Helinä Leppänen**, puh. 050 594 4050, helina.leppanen@luukku.com, Noittaantie 200, 82675 Niirala  
Varajäsen: **Eeva Piesala**, puh. 040 847 4424, piiku@piiku.fi, Piesalantilantie 17, 41900 Petäjavesi

**Petri Leinonen**, puh. 040 581 8477, petri.leinonen@elomestari.fi, Mäkikierentie 9, 95520 Tornio  
Varajäsen: **Anne Jurva**, puh. 040 771 3209, janne.jurva@pp1.inet.fi, Kurvilansaarentie 14, 95340 Loue

**Sebastian Nurmi**, puh. 050 581 0721, studio.sebastian@netlife.fi, Bovikintie 25, 10600 Raasepori  
Varajäsen: **Lauri Leinonen**, puh. 0400 458 286, late@lampuri.fi, Koivusuontie 424, 32300 Mellilä

**Kaarin Knuutila**, puh. 040 578 6317, knuutila@muhniemenlahtivaja.fi, Ahviontie 260, 46960 Muhniemi  
Varajäsen: **Maaret Berg-Tynkkynen**, puh. 040 5461954, suurtupa@gmail.com, Niukkalantie 1354, 59720 Uukuniemi

**Juha Annala**, puh. 0400 835 299, juha\_84@hotmail.com, Turppalantie 7, 61500 Isokyrö  
Varajäsen: **Mikaela Ingo**, puh. 044 284 0532, mikaela.ingo@agrolink.fi, Staversbyväden 187 B, 66520 Veikars  
Yhdistys rekisteröity 27.12.1988.





## Tervehdys Suomen vuohimaailmasta

**P**äättymässä oleva EU-tukikausi on ollut vuohitaloudelle hintakehitysten suhteen hyvin synkkä. Tuotantopanosten, kuten rehujen, polttoainneiden, rahtien, energian ja muiden tarvikkeiden hinnat ovat nousseet vuoden 2005 alun tasosta yli kaksinkertaisiksi, meijerimaidon hinnan pysyessä vuoden 2012 loppuun hieman alle 2005 hintatasolla. Samoin kansalliset eläintuet ovat olleet hyvin laskusuuntaisia.

Syyskuussa 2012 pidetyssä ”ylimääräisessä” Suomen Vuohiyhdistyksen yleiskokouksessa asia nostettiin päivänvaloon kunnolla ja päätettiin aktivoida toimintaa vuohitalouden edunajajana. Totesimme tilajakauman olevan tasan eteläisen- ja pohjoisen tukialueen suhteen. Molemmissa oli kansallista kuttutukea hakeneita tiloja 39, yhteensä 78 tilaa. Tilojen sijainti keskittyy valtaosin hyvin pienelle Etelä-Pohjanmaa, Pirkanmaa, Satakunta -alueelle. Tästä johtuen päätimme hakea vuohien kohdalla tukialueen muutosta, jolla kaikki Suomen vuohet haettaisiin saman tukitason alle. Lisäksi totesimme nykyisen tuen laskentaperusteen rasittavan kohtuuttomasti kireää taloustilannetta, nythän tuki haetaan 1.5. olevan eläinmäärän perusteella ja maksetaan kuitenkin tuotettujen maitolitrojen mukaan. Päätimme hakea muutosta suoraan tuotantotukeen, eli tuki maksettaisiin pelkän maitomäärän mukaan, eläinmäärä ilmoitettaisiin vain sen takia, että tila täyttää kotieläintilan vaatimuksen.

Marraskuussa MTK:n lammasjaoston kokouksessa saimme tietää mahdollisuudesta hakea suoraa EU-tukea CAP-varoista, joten teimme anomuksen pienmärehtijöiden maidontuotantotueksi. Tuki noudattelisi kansallisen tuen ehtoja ja tarkastukset yhdistettäisiin päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Joulukuussa kävimme maa- ja metsätalousministeriössä kertomassa huoliamme ja omia tulevaisuuden näkymiämme sekä ratkaisuja asioiden

**”Nyt odotamme päättäjiltä ymmärrystä ja halua säilyttää vuohitalous Suomessa.”**

eteenpäin viemiseksi. Saimme positiivisen vastaanoton, eikä ajatuksiimme tyrmätty.

MTK, jonka kautta olemme asioita lähteneet ajamaan, on luvannut olla tukenamme ja on vienyt asioita eteenpäin. Nyt odotamme päättäjiltä ymmärrystä ja halua säilyttää vuohitalous Suomessa.

Seuraava suuri haasteemme on alkuperäisrotutuen säilyttäminen. Tähän asti Suomella on ollut poikkeuslupa maksaa tukea vuohillekin, vaikka niillä ei ole virallista sukurekisteriä, eikä jalostusjärjestön kirjanpitoa. Eviran ja TIKE:n vuohirekisterin tiedot eivät täytä näitä vaatimuksia, eikä heillä ole kiinnostusta alkaa kehittää rekisteriään sukuseurantakelpoisek-

si. Maaliskuussa on käynnistetty hanke MAAhal-viestinnän kanssa asian korjaamiseksi. Hankkeessa kootaan kaikki Suomen vuohet sukutietoineen samaan rekisteriin. Jotta alkuperäistukea voidaan jatkossa hakea, täytyy eläimiltä löytyä polveutumistodistus jonka hyväksytty jalostusjärjestö on tarkastanut, Suomessa nykyisin vuohille on hyväksytty vain ProAgria. Hankkeella haetaan käyttöohjelma jossa on myös sukuseulonnan mahdollisuus helpottamaan sukusiosten välttämistä rodun taantumisen estämiseksi. Oikeiden sukutietojen saamiseksi toivomme suurta yhteistyöhalua kaikilta vuohenomistajilta, jotta pakollisesta rekisteristä saataisiin mahdollisimman hyvin tuottajia palveleva ohjelma.

Vaikka asiat näyttävät synkiltä, niissä on näkyvissä paljon valoa tulevaisuudessa, kunhan saadaan raskas työvaihe tehtyä kunnolla hyvässä yhteistyöhengessä.

Kuva: Seija Paananen



*Pienmärehtijöille anotaan maidontuotantotukea cap-varoista.*

# Tuoretta satoa

KOONNUT: Pia Parikka ja Terhi Torikka

## LAMPAIDEN KEHITYSNÄKYMÄT SÄHKÖISESTI

Lammastalouden tulevaisuudennäkymiä kyselytutkimuksen avulla kartoittaneen TNS-Gallupin tutkimusraportti on julkaistu. Raportti on ladattavissa Suomen Lammasyhdistyksen verkkosivuilta osoitteessa [www.lammasyhdistys.fi](http://www.lammasyhdistys.fi).

Mielenkiintoisen tutkimuksen tuloksista uutisoitiin Lammak & vuohi -lehdessä 4/2012. Tutkimustulosten perusteella kolmannes lammastiloista on investointiaikeissa.

Lammastalouden kehitysnäkymät -tutkimuksen on rahoittanut Lammastaloussäätiö. Maatilojen kehitysnäkymät -kysely suunnattiin nyt ensimmäistä kertaa myös lammastiloille.



## MUOVINEN AITAPIIKA PITÄÄ LAMPAAT AIDOISSA

Seinäjokelainen Finnlacto Oy on aloittanut muovisten aitaelementtien maahantuonnin. Ranskalaisten Aitapiika-paneelien ideana on mahdollistaa eläinaitausten nopea rakentaminen yksin ilman työkaluja. Myös aitausten muuntelu ja siirto onnistuvat yksin.

Aidan muoviset paneelit liitetään toisiinsa yksinkertaisella teräspuikkolukituksella. Rakenne on sellainen, että eläimet eivät voi jäädä aitaan jumiin. Pyöristetyt muodot suojelevat loukkaantumisilta. Aitapiika sopii esimerkiksi tilapäisten kookoma-aitausten tekoon.

Aitapaneelit valmistetaan HDPE-muovista, jonka luvataan kestävän sekä pakkasta että aurinkoa. Elementtejä on kolmea kokoa: Painot ovat 18, 22 ja 30 kiloa, ja pituudet 1 700, 2 200 ja 3 240 millimetriä.

## LUONNONLAIDUNLIHAN KRITEERIT VALMISTUMASSA

Viime syksynä perustettu työryhmä on saanut valmiiksi ehdotuksen luonnonlaidunlihan tuotannon kriteereiksi Suomessa.

Nyt ehdotukselle halutaan kommentteja. Kriteeristö pyritään saamaan valmiiksi tulevana kesänä.

Luonnonlaidunliha saadaan vapaana luonnonlaitumilla laiduntavista eläimistä. Kriteerejä sen tuotannolle on valmistellut työryhmä, jossa on edustajia WWF Suomesta, Suomen Lammasyhdistyksestä ja Pihvikarjaliitosta.

Mallina on Ruotsin vastaava järjestelmä. Ruotsissa sertifioitua luonnonlaidunlihaa (naturbeteskött) on ollut tarjolla jo kymmenen vuoden ajan.

Kriteeristön ydin on, millaiset alueet luetaan luonnonlaitumiksi ja kuinka suuren osan laidunkaudesta eläimet alueilla laiduntavat. Lisäksi kriteereinä ovat muun muassa eläinten laidunkauden ulkopuolella saama rehu, kasvinsuojeluaineiden käyttö, eläinten hyvinvointi sekä tuotteen jäljitettävyys ja erotettavuus.

Esitys on, että yli puolet laitumista tulee olla luonnonlaitumia ja eläinten tulee laiduntaa luonnonlaitumilla vähintään puolet laidunkaudesta. Luonnonlaitumilla tarkoitetaan muun muassa ketoja, niittyjä, hakamaita ja metsälaitumia, joita ei lannoiteta.

Työryhmän kommenttipyyntö ja esitys ovat luettavissa osoitteessa [www.wwf.fi/mediabank/4302.pdf](http://www.wwf.fi/mediabank/4302.pdf).

Kriteerejä kehitetään osana WWF Suomen ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiion metsälaidunhanketta. Lisää tietoa: <http://www.metsalaidun.fi>.



TAPIO

## LUOMUJATKOJALOSTAJILLE OPAS

Maaliskuussa julkaistiin Luomujatkojalostajan opas. Oppaan on tarkoitus auttaa luomujatkojalostuksen parissa työskenteleviä ja helpottaa uusien toimijoiden aloittamista.

Opas sisältää tietoa luomusta liiketoiminnassa, tuotannossa sekä markkinoilla. Se sopii myös opetusmateriaaliksi.

Edellinen opas oli vuodelta 2004 ja tiedoiltaan vanhentunut.

Oppaan laativat Kurmakka Organic Food Oy:n Luomujatkojalostus vauhtiin -hanke ja Laurea-ammattikorkeakoulun Luomua lautaselle – luomuruokaa julkisiin ruokapalveluihin -hanke. Molempia hankkeita rahoittaa maa- ja metsätalousministeriö.

Opas julkaistiin sekä suomeksi että ruotsiksi. Se on ladattavissa osoitteesta [www.organic-finland.com/wp-fi/viestintaa/julkaisut/](http://www.organic-finland.com/wp-fi/viestintaa/julkaisut/)



**Vuoden 2013 indeksilaskenta-aikataulu:**

Uudet BLUP-indeksit lasketaan aina parittomien viikkojen perjantaina. Saman viikon keskiviikkoon mennessä WebLampaaseen tallennetut tuotosseurantatiedot ehtivät mukaan indeksilaskentaan.

**LAATUPALKKIOTA TULOSSA 43,50 EUROA TEURASKARITSAA KOHDEN**

Teuraskaritoista maksettava laatupalkkio näyttää jälleen nousuvan ennakoitua suuremmaksi, uutisoi Maaseudun Tulevaisuus.

Palkkiokelpoisia karitsoja teurastettiin viime vuonna noin 20 520, joten tukitason arvioidaan olevan 43,50 euroa ehdot täyttävää karitsaa kohden. Laatupalkkioon yltävien teuraskaritsojen määrä kasvoi hieman edellisvuotisesta, jolloin se oli 20 300 karitsaa.

Karitsoja syntyi Tiken lihan tuotantotilaston mukaan viime vuonna kaikkiaan noin 36 800.

Suurin syy hylkäämisiin on alle 18 kilon ruhopaino sekä ikärajan ylittyminen. Lisäksi noin 220 tilaa ei ole ilmoitautunut tukijärjestelmään ja noin 1 500 teuraskaritsalta puuttuu poistoilmoitus.

Laatupalkkiota hakeneiden tilojen määrä nousi viime vuonna 746:een edellisvuoden 728:sta. Tällä tietoa teuraskaritsan laatupalkkiota maksetaan vuosina 2011–2013.

Uuhipalkkiota on tänä vuonna hakenut 860 tilaa, yhteensä 58 804 eläimestä.

**JALOSTUSLAMPAINEN SUOSITUSHINNAT UUDISTETTIIN**

Suomen Lammasyhdistyksen alainen jalostusvaliokunta on uudistanut siitoslampaiden suositushinnaston. Roturyhmittelyä päivitettiin ja hintoja korotettiin. Suositushintoihin oli tehty edellisen kerran muutoksia yli viisi vuotta sitten.

Suosituksinnasto on tarkoitettu perinnöllisesti korkeatasoisille puhdasrotuisille tuotosseurantatilojen lampaille, joille on tehty tuotosseurannan viralliset punnitukset, selkälihaksen ja -rasvan ultraäänimittaukset ja eläväEUROP-arvostelu. Lisäksi eläimen tulee olla rakennearvosteltu.

Hinta sisältää lammassuon allekirjoituksellaan vahvistaman virallisen Sukutodistuksen, joka on tae eläimen puhdasrotuisuudesta. Hintoihin lisätään arvonlisävero.

**JALOSTUSLAMPOLAHAKU KÄYNNISTYI**

Jalostukseen syvästi paneutuneet geneettisesti korkeatasoiset puhdasrotulampolat voivat anoa jalostuslampolan statusta Suomen Lammasyhdistyksen jalostusvaliokunnalta.

Jalostuslampolahaku tapahtuu ProAgrian lammassuon kautta. Lammassuon hakijatila täyttävät Jalostuslampolan Tulokortin, joka palautetaan huolellisesti täytettynä jalostusvaliokunnan sihteerille **Pia Parikalle** viimeistään 27.5.2013: [pia.parikka@proagria.fi](mailto:pia.parikka@proagria.fi).

Tulokorttipohja on ladattavissa Suomen Lammasyhdistyksen verkkosivuilta jalostusosioista. Kaikki lammastilat voivat käyttää sitä jalostustyönsä tukena.

**Jalostuslampaiden ja vuohien suositushinnat 2013****Suomalaiset alkuperäisrodut**

4-12 kk ikäiset uuhikaritsat, alkaen 260 €

4-12 kk ikäiset pässikaritsat, alkaen 380 €

Vähintään 1-vuotiaat uuhet, minimihinta 330 €

Vähintään 1-vuotiaat pässit, minimihinta 450 €

**Tuontirodut**

4-12 kk ikäiset uuhikaritsat, alkaen 310 €

4-12 kk ikäiset pässikaritsat, alkaen 500 €

Vähintään 1-vuotiaat uuhet, minimihinta 380 €

Vähintään 1-vuotiaat pässit, minimihinta 550 €

Hinnasto on tarkoitettu tuotosseurantatilojen lampaille, joille on tehty tuotosseurannan viralliset punnitukset, UÄ-mittaukset ja eläväEUROP-arvostelu. Lisäksi eläin on rakennearvosteltu. Hinta sisältää lammassuon allekirjoituksellaan vahvistaman Sukutodistuksen. Välityspalkkio 10%.

Lisähintasuositus 1.10. alkaen on 12 €/kk.

**Jalostusvuohet**

2-3 kk ikäiset kuttukilit, alkaen 90 €

4-8 kk ikäiset kuttukilit, alkaen 150 €

Astutetut kuttukilit, alkaen 200 €

Alle 5 kk ikäiset pukkikilit 120 €

Yli 5 kk ikäiset pukkikilit 170 €

Lypsykutut, tuotoksesta riippuen, alkaen 250 €

Vanhemmat pukit, alkaen 300 €

Tinkimaidon hinta (kotoa myytyinä), alkaen 1,5 €/l.

**Astutusmaksut**

Suositus astutusmaksuksi 10 €/uuhii tai kuttu ja lisäksi hoitomaksu 1 €/päivä uudesta tai kutusta, joka jätetään vieraalle tilalle astutettavaksi.



KOONNUT: Pia Parikka ja Terhi Torikka

## KOKONAAN SUOMALAINEN SIENIVÄRJÄYSKIRJA

Huhtikuussa ilmestynyt *Sienivärjäys* on ensimmäinen suomalaisen kirjoittama teos perinteisestä käsityötaidosta, sienillä värjämisestä.

*Anna-Karoliina Tetrin* teoksessa kerrotaan, miten sienistä, käävistä ja jäkälästä saatavia väripigmentejä hyödynnetään koko sateenkaaren kirjon aikaan saamiseksi.

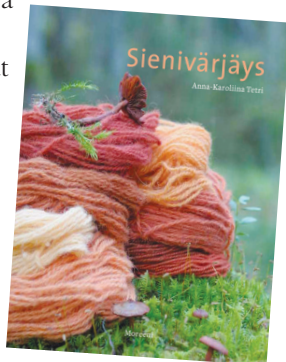
Kirja perustuu Tetrin käytännön kokemuksiin ja sisältää värjäämisen lisäksi tietoa sienten tunnistamisesta ja keräämisestä. Siinä käydään läpi värin irrotus perinteisellä keittomenetelmällä. Happamuusasteen ja apuaineiden merkitystä kuvataan esimerkein.

Mukana on 25 sientä ja 5 jäkälää. Jokaisesta sienestä on useita reseptejä ja värjäysmalleja on yhteensä yli 600.

Uutena tekniikkana esitellään Tetrin kehittämä kaksoisvärjäys, jonka avulla esimerkiksi männynsuomuo- rakkaasta saa sinistä, vihreää ja ruskeaa väriä.

Tetrin aiempia teoksia ovat *Luonnonvärjäys* ja *Huovutus*.

*Sienivärjäys*, Anna-Karoliina Tetri  
Nidottu, 192 sivua (arvio)  
Ovh 30 €  
Ilmestyy huhtikuussa



## PIRTIN KEHRÄÄMÖN VERKKOSIVUT UUDISTUIVAT

Kehruun uranuurtaja ja suurin suomalaisen lampaanvillan ostaja Pirtin Kehräämö on uudistanut sähköistä viestintäänsä. Yhtiö on uudistanut verkkosivunsa osoitteessa [www.pirtinkehraamo.fi](http://www.pirtinkehraamo.fi).

Kehräämön monipuolinen tuotevalikoima on hienosti esillä uusilla verkkosivuilla. Lisäksi sivusto sisältää tietoa raakavillanmyyjille ja rahtikehruuttajille.

Pirtin Kehräämö on myös avannut oman Facebook-profiilin.



Tykkää Pirtin Kehräämöstä!

## WALESISSA PAHIN KARITSOINTI-KATASTROFI VUOSIKYMMENIIN

Pohjois-Walesin lampurit ovat tänä keväänä kärsineet pahimmista karitsatuhista sitten vuosien 1947 ja 1963 lumikriisien, kertoo Brittilehti Dailypost.

Sadat, ehkä jopa tuhannet lampaat ovat hautautuneet Walesissa lumen alle. Jotkut uuhista ovat myös karitsoineet lumiluolissa.

Lampurit ovat tehneet kaikkensa eläinten löytämiseksi, mutta useiden eläinten arvellaan jääntyneen kuoliaaksi. Koirat ovat olleet tuottajien mukaan korvaamaton apu hautautuneiden eläinten etsinnässä.

## GOTLANNIN TURKISLAMMAS ESITTÄYTY STENTORPISSA KESÄLLÄ

Stentorpin lammastilalla Paraisilla vietetään 8.6. jo perinteeksi muodostunutta lammaspäivää. Päivään osallistuvat muun muassa Ruotsin vanhimman muokkaamon Tranås Skinnberederin omistajat turkistaiteilija *Inger Monson-Barck* ja johtaja *Stefan Barck* Ruotsista.

He tuovat näytille gotlanninturkislampaasta valmistettuja tuotteita ja taljoja. Inger suunnittelee ja toteuttaa laadukkaita turkkeja, liivejä ja hattuja yhdessä tyttärensä kanssa. Stefan Barck kertoo muokkaamon kuulumisia.

Stentorp on tehnyt Trånasin kanssa yhteistyötä vuodesta 1992, jolloin Paraisilla nähtiin turkisinäytös. Tänä vuonna näytös on tarkoitus uusua.

Lisäksi esillä on Stentorpin omia tuotteita. Osa tuotteista jää kesänäyttelyyn, johon voi tutustua 9.9. asti.



Turkismuotia Stentorpin edellisestä näytöksestä vuonna 1992.

Kuva: Jill Christiansen



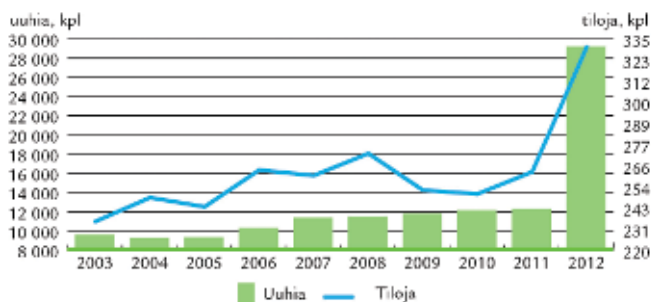
## TUOTOSSEURANTA YLEISTYY

ProAgrian lammastuotosseurannan tila- ja uuhimäärät nousivat jyrkästi vuonna 2012.

Tuotosseurantaan kuului viime vuonna 331 lammastila, joilla oli yhteensä 29 000 yli yksivuotiaista uuhia. Uuhimäärä yli kaksinkertaistui vuoteen 2011 verrattuna.

Tällä hetkellä hieman yli puolet Suomen 57 000 uuhipalkkiouuhesta on tuotosseurannan piirissä. Uuhipalkkiota hakeneista 856 tilasta 39 prosenttia kuuluu ProAgrian lampaiden tuotosseurantaan.

Suurin taustavaikuttaja tilanteen nopeaan muutokseen on uuden WebLammastuotosseurantaohjelman käyttöönotto. Uusi sovellus on sähköisen rajapinnan kautta yhteydessä lakisäätöiseen Lammastuotorekisteriin. Tuotosseurannan ja viranomaisrekisterin tiedot uuden ohjelman myötä tallentaa samanaikaisesti.



## SUOMALAINEN RUOKA ON PUHDAS VALINTA

Suomalainen ruoka on EFSA:n raportin mukaan Euroopan puhtainta. Puhtaiden ruokamaiden kärjessä ovat lisäksi muut Pohjoismaat ja Itävalta.

Kansainvälisesti tarkasteltuna suomalaisesta ruoasta löytyy erittäin vähän erilaisia jäämiä ja haitallisia aineita. Se ei ole satumaa, vaan koko kotimainen ruokaketju on tehnyt jo pitkään töitä puhtauden ja turvallisuuden eteen, kirjoittaa Ruokatieto.

Tuotantoketjut ovat Suomessa lyhyet, mikä vahvistaa kuluttajien luottamusta kotimaiseen ruokaan.

## PALVIPAISTIT KRUUNASIVAT PÄÄTTÄJIEN PÄÄSIÄISEN

Suomen Lammasyhdistys ry luovutti perinteiset pääsiäispaistit presidentti *Sauli Niinistö*lle ja rouva *Jenni Haukiolle* sekä maa- ja metsätalousministeri *Jari Koskiselle* (kuvassa).

Savustetut karitsanviulut olivat Rintalan luomutilan satoa.

Keskusteluissa Koskisen kanssa korostui kotimaisen karitsan hyvä noususuhdanne. Ministeri piti lammassektorin näkymiä valoisina.



## PIENTEURASTAMOT VÄHENTYNEET KOKO 2000-LUVUN

Suomen teurastamoista suurin osa on pienteurastamoita. Niiden määrä on laskenut koko 2000-luvun, uutisoi Maaseudun Tulevaisuus.

Eviran mukaan Suomessa on 18 isoa ja 56 pienteurastamoita, joista kuudessa ei ole toimintaa. Poro-teurastamoita on 19.

Pienteurastamot teurastavat alle tuhat eläinyksikköä, eli nautaa tai hevosta vuodessa.

Syitä lopettamisiin on monia: määräykset nostavat kustannuksia, tuotteiden menekki ei riitä, kustannusrakenne ei ole kestävä.

Lammas on pienteurastamoille mahdollisuus, koska isot teurastamot ovat luopuneet sen käsittelystä lähes kokonaan.



## VIIMEISELLE MATKALLE VILLOISSA

Isossa Britanniassa villaa hyödynnetään nykyisin myös ruumisarkkujen valmistuksessa. Natural legacy -arkut on valmistettu kokonaan villasta ja ne ovat kierrätettäviä.

Arkut ovat paikallista käsityötä. Yhden arkun valmistukseen on käytetty kolmen lampaan villat.

Valmistajan mainoksessa villa-arkun hyvinä puolina mainitaan muun muassa lämpö ja pehmeys, jotka ovat miellyttäviä ominaisuuksia vainajan omaisten mielestä. Lisäksi villaisen arkun hankinnan muistutetaan tukevan britannialaista maataloutta.



## Puheenjohtajan terveiset

**T**ammikuun puolen välin jälkeen alkoi taas se aika, jolloin Suomen lammasyhdistykselle tulee viranomaisten puolelta yhteydenottoja koskien lammastaloutta sääteleviä uusia laki-, asetus- ynnä muita luonnoksia. Tätä kestää ke-säkuulle, jolloin alkavat virastoissa lomat. Lausuntopyyntöjä on tänä vuonnakin tullut jo useita. Lisäksi tämä on se vuosi, jolloin kaikki tuet neuvotellaan uudelleen. Töitä riittää MTK:n lammastaostossa, MTK:n piirien johtokunnissa ja muissa elimissä. Positiivista on, että sinne on nyt valittuna paljon enemmän lampureita kuin takavuosina.

### Epäonnistunutta yhteiselo

Petoasiat ovat olleet esillä kovasti viime aikoina. Minua pyydettiin tammi-kuussa Brysseliin Euroopan Komission suurpetokuulemistilaisuuteen pitämään alustus siitä, miten haja-asutus-alueella tullaan toimeen suurpetojen kanssa, etenkin suden. Kerroin siellä oman tilani ja seutukuntani tilanteesta. Tulin siihen johtopäätökseen, että aika huonosti yhteiselo sujuu.

Itse tilaisuus oli kyllä oikein asiallinen, lähes kaikki EU-maat olivat edustettuina. Alustuksia oli neljä, sen jälkeen tehtiin ryhmätöitä. Monella maalla oli samoja ongelmia kuin meillä. Saksan, Ranskan, Ruotsin, Es-



Kuva: Lauri Kontro

panjan ja Slovakian edustajat kävivät juttusilla ja kertoivat, että suurpedot rajoittavat heilläkin maatalouden harjoittamista ja maalla-asumista. Esitin että päätöksenteko suurpetojen määristä tulisi olla paikallisilla viranomaisilla, ja paikallisten asukkaiden ääni tulisi kuulua paremmin. Bryssel ja Helsinki ovat liian kaukana. Monet edustajat olivat samoilla linjoilla.

### Työ jatkuu

Suomesta oli hyvä edustus tilaisuudessa, paikalla oli MTK:n, Metsästäjäliiton, Paliskuntain yhdistyksen ja Lapin liiton edustajat. Prosessin on määrä jatkaa, ja sen perusteella on mahdollista muuttaa pitemmällä aikaa EU:n petopolitiikkaa, toivottavasti.

Juuri samaan aikaan kantautui tieto Perhossa tapahtuneesta susijahdistista. Kaikkinaisen laitton toiminta on tietysti tuomittavaa, mutta ei tuollainen tapahtuma täytenä yllätyksenä tullut, ja se on toisaalta ymmärrettävää. Jos suurpetojen kannanhoitoa eivät tee ne joille se kuuluu, niin joku sitä alkaa tehdä.

### Ääripäät kaukana toisistaan

Köyliössä oli 15.2 suuri yleisötilaisuus, jonka paneliin minutkin oli kutsuttu. Monet tahot aina ministeri **Jari**

*Suomea kuunnellaan petoasioissa herkällä korvalla, mutta EU:n päätöksenteko on hidasta.*

**Koskista** myöten olivat läsnä. Aika kaukana olivat ääripäiden näkemykset. Muutamissa asioissa jonkinlaista yhteisymmärrystä oli havaittavissa. Metsästäjäinliiton puheenjohtaja **Lauri Kontro** lupasi 10 000 metsästäjää suorittamaan susien laskennan koko maassa yhdessä RKTL:n edustajien kanssa ja nämä ottivat tarjouksen vastaan. Toivottavasti tällainen operaatio suoritetaan, nythän susien määrästä on jyrkästi erilaisia näkemyksiä. Ensi syksynä on määrä tehdä suurpedoil-le uusi kannanhoitosuunnitelma; se on vaikuttamisen paikka, koetetaan olla tarkkana.

SLY:n kevätkokous oli Kemissä. Taas saimme uutta tietoa alaltamme, ja näimme retkipäivänä toimivan teurastamon ja erilaisia lampolaratkaisuja sekä tietenkin Suomen Mestarin paimennusnäytöksen.

*Hyvää kevään jatkoa ja voimia karitsointien ja paperitöiden boitamiseen.*

### Tapio Rintala

Suomen Lammasyhdistyksen puheenjohtaja





# Lampaalla on rikas perimä

Nopea lisääntymiskierto ja voimakas geneettinen virta eri lammasrotujen välillä 11 000 -vuotisen domestikaation aikana on taannut useimmille nykylammasroduille monipuolisen perimän.

## Eila Pennanen

**S**CIRO:n taannoisen tutkimuksen mukaan lammas on yksi geneettisesti monimuotoisimmista kotieläimistämme. Tutkimusryhmä keräsi dna-näytteitä eri puolilta maapalloa 74 eri rotua edustavasta 2 819 lammasyksilöstä kartoittaakseen villan, lihan ja maidon tuottamiseksi tehtyjen jalostusvalintojen vaikutuksia sekä lammasrotujen sopeutumista erilaisiin elinympäristöihin.



Kuva: Pia Parikka

## Nautojen perimä köyhtynyt

Lampaan nopea lisääntymiskierto ja voimakas geneettinen virta eri lammasrotujen välillä 11 000-vuotisen domestikaation aikana on taannut useimpien nykylammasrotujen perimän rikkauden. Lampaat eivät ole joutuneet käymään läpi yhtä voimakkaita geneettisiä pullonkauloja kuin useimmat muut kotieläimet. Vertailukohtana esimerkiksi rotukoirat ja -kissat ovat korkeasti sukusiitettuja ja nautojen perimä on köyhtynyt ihmisen suorittamien jalostusvalintojen seurauksena.

## Matalasta sukusiitosasteesta paljon etua

Lampaan geneettinen monimuotoisuus tarjoaa lampaankasvatukselle monia hyötyjä tulevaisuudessa. Villan-, lihan- ja maidontuotannon määrän ja laadun parantamiseksi on vielä käyttämättömiä laajan perimän tarjoamia jalostuksellisia mahdollisuuksia. Toisaalta matala sukusiitosaste vähentää resessiivisesti periytyvien sairauksien esiintymistä ja rikas geneettinen vaihtelu tarjoaa mahdollisuuden parantaa lampaiden vastustuskykyä loistartuntoja vastaan.

**”Lampaan geneettinen monimuotoisuus tarjoaa lampaankasvatukselle monia hyötyjä tulevaisuudessa.”**

MAAN PARHAISTA ANTIMISTA

# Täydennä kotoisia rehujaasi

## Lammas-Tähti



Tasapainoinen kaurapitoinen täysrehu Lammas-Tähti sopii säilörehu-, kuivaheinä- ja laidunruokintaan. Se käy sekä uuhille, pässeille että karitsoille. Tuote sisältää molybdeeniä, joka ehkäisee kuparin kasautumista kudoksiin.

### Saatavana:

40 kg:n säkeissä, 960 kg:n lavoissa ja irttona

### Raekoko:

säkeissä: 3 mm  
irttona: 4,5 mm

**HUOM!** Ei lisättyä kuparia.

## Lammas-Tähti Kivennäinen



Rakeinen Lammas-Tähti Kivennäinen sisältää runsaasti lampaan tarvitsemia kivennäisiä, hivenaineita ja vitamiineja. Se sopii täydentämään kaikenikäisten lampaiden ruokintaa ympärivuotisesti.

### Saatavana:

25 kg:n säkeissä, 500 kg:n lavoissa

### Raekoko:

4,5 mm

**HUOM!** Ei lisättyä kuparia.

**Saatavana myös luomulammasrehut!**

**KINNUSEN**  
**TÄHTI**  
**REHUT**  
★ ★ ★



Murrantie 2  
91600 Utajärvi  
p. 08 514 4700  
www.kinnusenmylly.fi

# Kerittyä & karstattua

KOONNUT Pia Parikka

## Lammaskansa kokoontui Kemissä

Reilu 50 lampuria ja asiantuntijaa kokoontui Kemiin Valtakunnallisille Lammaspäiville. Tunnelma Perämeren pohjukassa oli korkealla ja keskustelut kävivät kuumina. Illallinen Lumilinnassa toi tapahtumaan jäätävän vivahteensa.

Teksti: **Pia Parikka**

Kuvat: **Armi Ulju**

**O**pintoretki oli jälleen Lammaspäivien suosituin osuus. Täyslastillinen alan toimijoita sai rautaisannoksen lammasteurastuksesta, -tuotannosta, -paimennuksesta ja lampolarakentamisesta. Vierailukohteet Veljekset Rönkä Oy, Vanhalan lammastila ja Kukkolankosken Luomu avasivat erinomaiset näkymät tämän päivän lappilaiseen lammastalouteen.

### Gurujen taidonnäytteet mykistivät

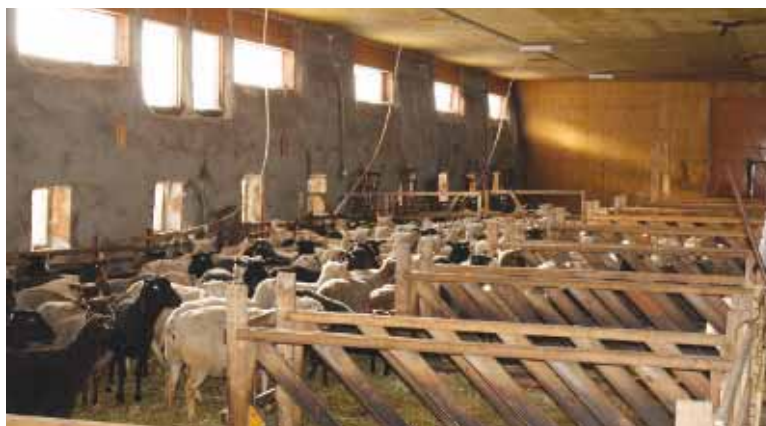
Lammaspäivien ohjelmaa täydennettiin uudentyypisellä koulutusosiolla, jossa lampaankerinnän teoria ja käytäntö kohtasivat.

Alan huiput – *Esa Anttas, Aadam Kaivo, Marko Känsälä* ja *Janne Mäkeläinen* – oli koottu saman katon alle. Gurujen kohtaaminen poiki monivahteista keskustelua, mielenkiintoisia näkemyseroja, mykistäviä taidonnäytteitä ja ennen kaikkea valtavan määrän tietoa ja taitoa.

Kerintämestarien jalanjäljille haupuilleet kurssilaiset opastettiin kädestä pitäen kerintäkoneen huollon, terien teroituksen, lampaan käsittelyn, villan lajittelun ja tietysti erilaisten kerintätekniikoiden pariin.



Illallinen Meri-Lapin Karitsasta nautittiin kylmän kauniissa Lumilinnassa.



Petri Leinosen ja Jaana Väisäsen lampolan ulkoseinät on eristetty olkipaaleilla.



Paimennuksen Suomenmestari Silja Alamikkotervo hämmästytti taidoillaan ja tyyneydellään. Johanna Alamikkotervolla on tyttären uurastuksen ansiosta käytössään todella ammattitaitoisia paimenkoiria.



## Lammaskartta uusiksi?

Lammaspoliitikan harjoittamiseen tarjoutui Kemissä poikkeuksellisen hyvä mahdollisuus. Suomen Lammasyhdistyksen (SLY) sääntömääräisen ja vilkkaan keskustelun sävyttämän kevätkokouksen lisäksi myös alueelliset lammaskerhot kokoontuivat.

Lammaskerhojen yhteispalaverissa SLY:n hallituksen valinta-alueiden jakorajoja piirrettiin uuteen uskoon. Hallitus työstää kerhojen esitystä edelleen, ja tuo uudistetun karttapohjan syyskokoukseen käsiteltäväksi.

Syyskokouksessa tullaan käsittelemään myös hallituksen esitys jalostusvaliokunnan uudeksi nimeämiskäytännöksi. Lisäksi kokous nimeää yhdistyksen edustajan MTK:n lammassaostoon vuodeksi 2013 ja päättää yhdistyksen hallituksen jäsenistä.

**Valtakunnalliset  
Lammaspäivät ovat  
koolla seuraavan kerran  
Joensuussa  
7.–9.11.2013.**

Varapäivät ovat  
14.–16.11.2013.

Merkitse kalenteriin jo nyt!

## Lammas- ja vuohikerhot

- Etelä-Karjalan Lammaskerho r.y.**  
pj. Tuula Hyyrynen, Huomolantie 88, 54530 Luumäki, puh. 045 635 6844, siht. Hanna Puolakka, Puraskorventie 84, 54310 Hytti, puh. 050 305 8853
- Etelä-Pohjanmaan Lammaskerho r.y.**  
siht. Sini Hakomäki, puh. 050 546 9937, sini.hakomaki@mbnet.fi, Järventie 12, 61410 Ylistaro as., posti: Milla Alanco, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki
- Keski-Pohjanmaan Lammaskerho**  
siht. Leila Niemelä, Niemeläntie 41, 68230 Lohtaja, puh. 040 570 1599
- Keski-Suomen Lampurit**  
siht. Sirpa Tyrväinen, Koivuniementie 90, 51260 Tahkomäki, puh. 0500 544 084
- Kymenlaakson Lampurit**  
puh.joht. Kaarin Knuuttila, puh. 040 578 6317, kaarin.knuuttila@pp.inet.fi
- Lapin Lampurit r.y.**  
siht. Petri Leinonen, Mäkikierintie 9, 95520 Tornio, puh. 040 581 8477, petri.leinonen@elomestari.fi
- Pirkanmaan Lammaskerho**  
puh.joht. Jan Suttle, Vuohelantie 34, 38250 Roismala, puh. 0500 820 243
- Pohjois-Pohjanmaan Lammaskerho**  
siht. Risto Hänninen, Rautionmäentie 56, 92220 Piehinki, puh. 040 558 5421
- Pohjois-Karjalan Lampurit**  
siht. Airi Timonen, Saihonlahdentie 4, 82430 Puhos  
puh. 050 494 2079, airi.timonen@gmail.com
- Pohjois-Savon Lammaskerho/LF-team**  
siht. Annika Ruotsalainen, Pielavedentie 1313, 73640 Heinäkylä,  
puh. 050 544 4015, koivupihantila@gmail.com
- Satakunnan Lammaskerho**  
siht. Hanna-Leena Juhola, Taipaleentie 73, 27150 Eurajoki,  
puh. 044 3124 272, www.satakunnanlammaskerho.nettisivu.org
- Savonlinnan seudun Lammas- ja vuohikerho**  
siht. Anja Karstunen, ProAgria Etelä-Savo, Kirkkokatu 9, 57100 Savonlinna,  
puh. 015 475 5700 tai 040 527 5060
- Skärgårdens Fårklubb**  
siht. Bianca Norrman, Sommarö, 21660 Nagu, puh. 02 465 5181
- Suur-Savon Lampurit r.y.**  
puh.joht. Susanna Nuutinen, Putkikalontie 172, 58900 Rantasalmi,  
puh. 050 340 5130
- Uudenmaan Lampurit r.y. – Nylands Fårfarmare r.f.**  
siht. Mikko Näri, Kabbölenie 393, 07750 Isnäs,  
puh. 019 634 446 tai 040 707 5194
- Varsinais-Suomen Lammaskerho**  
siht. Katja Sikka, puh. 040 547 7817, katja.sikka@pp.inet.fi
- Ålands Fåravelsförening r.f.**  
siht. Cecilia Persson, 22240 Hammarland, tel. 045 7523 0723
- Österbottens svenska färförening r.f.**  
siht. Magnus Berg, Nedranvägen 29, 66840 Pensala, tel. 040 545 7826,  
sofie.berg@yahoo.se
- Suomen Vuohiyhdistys r.y.**  
siht. Suvi Viander, Latvalantie 85, 62950 Paalijärvi,  
puh. 044 940 0849, suviande@gmail.com



## Lampurin sähköiset kanavat

SLY:n verkkosivut [www.lammasyhdistys.fi](http://www.lammasyhdistys.fi)

Eläinvälityskanava [www.lammasetti.fi](http://www.lammasetti.fi)

Keskustelupalsta [lampuri.foorumi.org](http://lampuri.foorumi.org)



Lammasyhdistys Facebookissa

**Uusi jäsenetu  
suoramyyntitiloille:**  
Yhteystiedot  
suoramyyntikarttaan

Tiedustelut: Riikka Miiikkulainen  
riikka.miiikkulainen@proagria.fi, puh. 040 673 4179

# Karitsat raskaampia – hinnat korkeampia

Määrätietoinen laatutyö lampaanlihan tuotannossa on tuottanut tulosta. Teuraskaritsat ovat aiempaa painavampia ja tuottajahinnat jyrkässä nousussa. Karitsanliha on nyt positiivisessa kierteessä.

## Pia Parikka

Lammasselä on paitsi viime vuosien aikana ollut laadun, määrän ja kannattavuuden parantamiseksi. Panostus heijastuu nyt sekä tuotantotuloksiin että tuottajahintoihin.

Teuraskaritsojen keskimääräinen ruhopaino on noussut viime vuosina ilahduttavasti (kuvio 1). Sekä vuonna 2011 että 2012 karitsanruhot painoivat keskimäärin 18,6 kiloa. Ero erityisesti EU-jäsenyyttä edeltäneeseen reiluun 16 kiloon on huomattava.

## Kannustimet ohjaavat tuotantoa

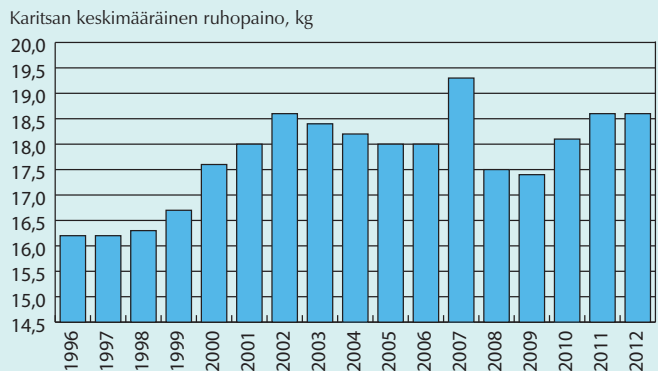
Vuonna 2011 voimaanastunut teuraskaritsan laatu-palkkio lienee merkittävin yksittäinen ruhopainojen nousua selittävä tekijä. Noin 40 euron tuki maksetaan yli 18 kilon painoisille karitsanruhoille.

Karitsan tuottajahinnan nousu on toinen selkeä tekijä, joka on ohjannut tuotantoa. Keskimääräinen tilityshinta on noussut määrätietoisesti kaikkina EU:n liittymisen jälkeisinä vuosina. Viime vuonna keskihinta nousi peräti 17 prosenttia edellisvuodesta.

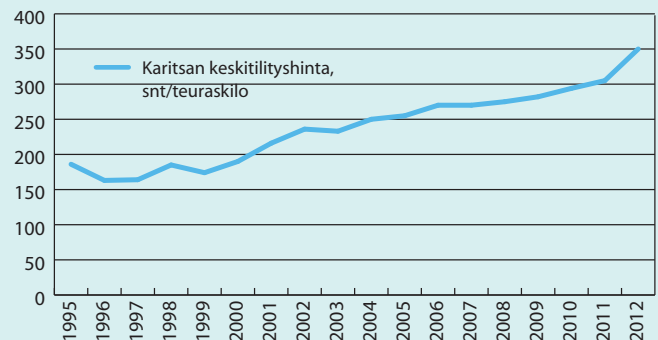
Hinnannousun taustalla on kotimaisen karitsan kova kysyntä. Pienteurastamot ovat investoineet lampaaseen, mutta tuotantomäärät ovat kasvaneet odotettua maltillisemmin. On muodostunut kilpailutilanne.

Osa hinnannoususta selittyy perushinnan päälle maksettavilla lisillä. Luokka-, kausi-, määrä-, kerintä-, sopimus-, kuljetus- ja luomulisät ovat yleistyneet huomattavasti viime vuosina. Useat teurastamot ovat siirtyneet ohjaamaan tuotantoa niiden avulla.

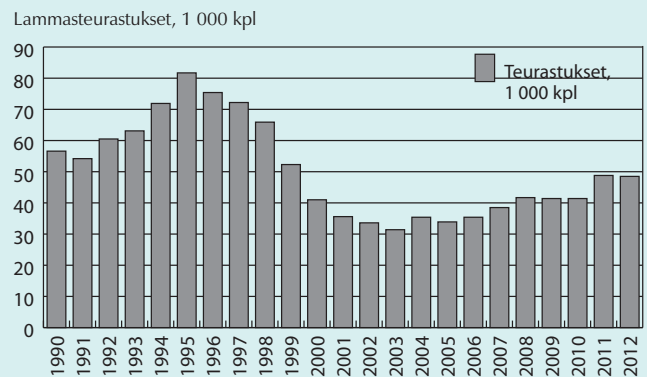
**”Suomen lampaanlihantuotanto kaksinkertaistuisi 1,8 miljoonaan kiloon, jos nykyiset 60 000 uuhipalkkiouhta tuottaisivat puolitoista 20 kilon painoista teuraskaritsaa vuodessa.”**



Kuvio 1. Lammasselämmän ammattimaistuminen heijastuu tuotantotuloksiin. Teuraskaritsojen keskimääräinen ruhopaino on noussut 18,6 kg:n. Lähde: Tike



Kuvio 2: Karitsanlihan hinnannousu on kiihtynyt viime vuosina. Vuonna 2012 tilitysten keskihinta oli 3,50 euroa ruhokilolta. Lähde: Tike



Kuvio 3: Vaikka lammasteurastusten määrä on noussut viime vuosina, on EU:ta edeltäneelle tasolle vielä pitkä matka. Lähde: Tike



## Karkaako lammasstrategian visio?

Valtakunnallisen Lammasstrategian tavoitteena on saavuttaa 50 prosentin omavaraisuusaste lampaanlihassa vuoteen 2015 mennessä. Omavaraisuusaste on saatu viime vuosina nostettua vasta reiluun kahteenkymmeneen prosenttiin.

Lammastalouden kehitysnäkymät -kyselytutkimuksen mukaan kolmannes lammastiloista suunnittelee rakennusinvestointeja lähivuosina. Myös uuhipalkkiota hakeneiden lammastilojen määrä on kääntynyt nousuun.

Suomen lampaanlihantuotanto kaksinkertaistuisi 1,8 miljoonaan kiloon, jos nykyiset 60 000 uuhipalkkiouuhta tuottaisivat puolitoista 20 kilon painoista teurasaritsaa vuodessa.

Nykyisellä investointi-, tuottajahintaja ruhopainokehityksellä omavaraisuustavoitteen saavuttaminen ei ole mahdollonta, mutta haastetta riittää. Töitä on tehtävä edelleen kovasti.



Kuva: Pia Parikka

Teurasaritsat ovat aiempaa raskaampia, mutta vaihtelu on edelleen suurta

## Ammattilaisen valinta! Lampaiden kerintään ja sorkkien hoitoon



Huolto- ja teroituspalvelut

Huolto- ja teroituspalvelut kerintäkoneille ja tarvikkeille!

Rantsilta kaikki tuotteet helposti ja vaivattomasti kotiovellesi!



Aesculap-trimmereiden yli 100 vuoden historia takaa tarkkuuden ja laadun. Nämä leikkurit on suunniteltu kestämään päivittäistä työskentelyä ja ammattilaisten kovaa käyttöä.

Felcon sorkkasakset on suunniteltu yhteistyössä lammas- ja vuohikasvattajien kanssa! Erinomainen leikkuutehokkuus ja ergonominen muotoilu.

# rantsi

Rantsi, Honkasaarentie 98, 32200 LOIMAA, Finland - puh. 040-8355233 [www.rantsi.fi](http://www.rantsi.fi) - [janne.makelainen@rantsi.fi](mailto:janne.makelainen@rantsi.fi)

Ison vuonueen hyvä kasvu vaatii emolta paljon.

Kuva: Eila Pennanen



# Ison luomuvuonueen kasvu perustuu uuhien maidontuotannon tukemiseen

Suomenlampaisten suuret vuonuekoot asettavat haasteita karitsoiden hoidolle ja uuhien ruokinnalle tiineyden ja erityisesti imetyksen aikana. Uuhien maidon riittävyteen on tärkeää kiinnittää huomiota, koska se vähentää suurista vuonueista aiheutuvaa lisätyön määrää ja pienentää kustannuksia.

**Marjukka Lamminen**  
**Essi Rivinoja**

Helsingin yliopisto  
Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta

**T**iineen ja imettävän uuhien hyvä ruokinta on lähtökohta hyvälle karitsointitulokselle. Myös luomutuotannossa uuhien ruokinta on tiineyden ja imetyksen aikana mahdollista toteuttaa niin, että eläimen energian ja valkuaisen tarpeet täyttyvät. Useita karitsoita imettävillä suomenlammasuuhilla sallitaan väki-

rehuprosentin nosto viiteenkymmenen karitsointia seuraavan kolmen kuukauden ajaksi.

Etenkin suuria vuonueita imettävien uuhien ruokinnassa voivat korkeaksi kohoavat pötsin valkuaisosat muodostua ongelmallisiksi. Myös ruokinnan kuparipitoisuuteen on syytä kiinnittää huomiota, varsinkin härkävapulla ruokittaessa. Luomutuotannossa käytetyt palkokasvit asettavat myös haasteita lampaisten kivennäisruokinnalle. Tavanomaisessa tuotannossa usein käytetylle melassileikkeelle ei ole välitöntä tarvetta tiineiden ja imettävien uuhien luomutuotantoon soveltuvassa ruokinnassa.

## Palkokasveissa mahdollisuus

Kotimaisia tutkimustuloksia uuhien maidontuotannon tukemisesta ruokinnan avulla ei ole. Yksittäisissä ulkomaisissa tutkimuksissa on kuitenkin saatu lupaavia tuloksia. Palkokasvi-kokoviljasäilörehut voisivat olla potentiaalisia rehuja lampaisten ruokinnassa myös Suomen olosuhteissa, mutta niistä tulisi saada lisää tutkimustietoa ja käyttökokemuksia.

Kokoviljasäilörehun (ja erilaisten palkokasvi-kokoviljasäilörehuseosten) etuna nurmisäilörehuun verrattuna on se, että näille peltoaloille voidaan levittää karjanlantaa, säilörehunteon kaksi korjuuhuippua jakaantuvat kolmeen ja rehuviljantuotannon säärisi pienenee.

## Tutkimustuloksista ruokintaan

Lopputiineydestä syötetyn puna-apilasäilörehun (puhdaskasvusto) on havaittu eräässä ulkomaisessa tutkimuksessa lisäävän uuhien kuiva-aineen syöntiä ja kohottavan uuhien kuntoluokkaa raiheinäsäilörehuun verrattuna. Lopputiineyden aikaisen ruokinnan positiiviset vaikutukset uuhien välittyivät myös karitsoihin: puna-apilasäilörehua syöneiden uuhien karitsoiden kasvu oli nopeampaa ja paino 12 viikon iässä vähintään kaksi kiloa suurempi kuin raiheinäsäilörehua syöneiden uuhien.

Ruokittaessa tiineitä uuhia palkokasvisäilörehulla tulee kuitenkin aina ottaa myös huomioon näiden rehujen korkea kalsiumpitoisuus, joka saattaa altistaa poikimahalvauksille.



Maidontuotantokauden ruokintaan nämä rehut kuitenkin soveltuvat erinomaisesti.

Ulkomailla lypsyrotuisilla lampaila tehtyjen tutkimusten mukaan uuhien maidontuotantoa voitaisiin kohottaa esimerkiksi hiivalisää käyttämällä tai ruokkimalla uuhia idätetyllä viljalla. Hiivalisällä maidontuotantoa on saatu kohotettua noin 10 prosenttia. On kuitenkin mahdollista, että maidontuotantopotentiaaliltaan alhaisemmilla lammasroduilla, kuten suomenlampaalla, tuotantovaikutus voisi olla jopa suurempi.

### Mitä jos emän maito ei riitä?

Luonnonmukaisessa tuotannossa karitsoiden ruokinnan tulee sisältää luonnollista maitoa vähintään 45 päivän ajan. Karitsat tulee ensisijaisesti ruokkia oman emänsä maidolla tai saman eläinlajin maidolla. Toissijaisena vaihtoehtona on juottaa karitsoille toisen eläinlajin tuottamaa maitoa tai kotikonstein valmistettua maitoseosta. Saman eläinlajin maidon saannin turvaaminen onnistuu esimerkiksi maitoa pakastamalla tai käyttämällä järjestelmällistä adoptointia (kts. Lammas&Vuohi 1/2011). Luonnollisesti karitsoiden hyvän kasvun ja märehitjäksi kehittymisen turvaamiseksi karitsoille tulisi alusta alkaen tarjota myös karkea- ja väkirehuja, kivennäisiä sekä vettä.

Karitsoiden lisä- ja keinoruokintaa on sen kalliiden kustannusten ja työläyden vuoksi syytä välttää niin pitkälle kuin mahdollista. Uudistuneet luomusäädökset sallivat luomujuomarehun käytön, mutta markkinoilta löy-

tyvien valmisteiden (esim. Nukamel violet bio ja Volac zelmo green) käyttöä rajoittavat noin kaksinkertainen hinta tavanomaiseen juomarehuun nähden ja suuret pakkauskoost. Luomujuomarehut on pääasiassa suunniteltu vasikoille, eikä niiden soveltuvuudesta karitsoiden ruokintaan ole kokemusta.

Jos joudutaan turvautumaan tavanomaisesti tuotettuun maitoon tai tavanomaiseen juomarehuun karitsoiden lisä- ja keinoruokinnassa, karitsoiden on läpikäytävä kuuden kuukauden siirtymävaihe, joka voidaan aloittaa, kun eläimen ruokinta täyttää luonnonmukaiselle tuotannolle asetetut vaatimukset.

*Artikkeli perustuu Helsingin yliopiston maataloustieteiden laitoksen luonnonmukaisen maa- ja elintarviketalouden projektityöt -kurssilla tehtyyn raporttiin, joka on luettavissa osoitteessa: [www.helsinki.fi/maataloustieteet/opiskelu/luomu.html](http://www.helsinki.fi/maataloustieteet/opiskelu/luomu.html)*

## Mahdollisia selviytymiskeinoja

- Jalostus: Sikiävyyden rajoittaminen
- Maidontuotantokyky ja maitoa erittävät lisävetimet jalostettaviksi ominaisuuksiksi
- Maitorotuisien lampaiden hyödyntäminen – onnistuuko esim. imettäjä-uuhien käyttö?
- Järjestelmällisen adoptoinnin käyttö vuonuekokojen tasaamiseen
- Tuottajien välisen yhteistyön tiivistäminen: esimerkiksi keinoemorinki, jolloin orvoksi jääneet karitsat pääsivät toisella tilalla uudelle emolle
- Keinoruokinnan varaan jäävien karitsoiden lopetus – eettinen ongelma, ei kestävä ratkaisu
- Lammasrodun vaihto

**MAATILATARVIKE**  
-verkkokauppiasi  
[www.systemlahti.fi](http://www.systemlahti.fi)  
NAUTA SIKA LAMMAS VUOHI KANA HEVONEN MAATIILA

**Satoja kanta-asiakastarjouksia - Valitse vapaasti!**  
System Lahti Oy Seinäjoki 06 4787 200 info@systemlahti.fi www.systemlahti.fi

**LAMMASVAAKA**

Helppo käyttää, myös yksinpunnitus.  
Monipuolinen tiedonsaanti.  
Myös edullinen vuokrausvaihtoehto.

**Kysy tarjous!**

Vaakatalo OY, puh. 03 781 7470, 0400 689 134  
[www.vaakatalo.com](http://www.vaakatalo.com)

# Mikä neuvoksi, jos emo hylkii

Ruotsalainen Fårskötsel-lehti tarjosi vuoden alussa kokeneiden lampurien laatiman listan vinkkejä karitsaa hylkivän emon ja hyljittyjen karitsojen kohteluun.

**Terhi Torikka**

*Mukaillen Fårskötselissä 1/2013 julkaistua artikkelia*

## HYLKIMISEN ENNALTA EHKÄISY

- Karitsointien onnistumisen edellytys on valvominen.
- Mahdollisuuksien mukaan karitsoiva uuhi kannattaa siirtää yksilökarsinaan, jotta toiset eivät pääse omimaan karitsoja, eivätkä karitsat sekoitu keskenään.
- Ryhmässä karitsoivien uuhien on parasta poikia 15-20 uuhien ryhmissä. Isommassa ryhmässä sekaannuksia ja hermostumista esiintyy helpommin.
- Tarkkaile, että kaikki uuhet ovat riittävän hyvässä kunnossa. Heikkokuntoinen uuhi saattaa herkemmin hylätä karitsansa.
- Tarkista kaikkien syntyvien karitsojen elinvoimaisuus, uuhi saattaa hylkiä voimattomalta vaikuttavaa jälkeläistä.
- Pidä kirjaa uuhien emo-ominaisuuksista ja poista uuhet, jotka toistuvasti hylkivät yhtä tai useampaa karitsaa.
- Paras keino viluisen karitsan lämmittämiseen on lämpölamppu.
- Ensikoilla saattaa kestää jonkin aikaa ymmärtää mistä karitsojen hoidossa on kysymys. Stressi pahentaa tilannetta, joten vältä ensikoiden häiritsemistä karitsointiin.
- Erotta karitsoja herkästi omivat uuhet ryhmästä.

## KARITSA TAKAISIN EMOLLE?

- Karitsan on aina parempi kasvaa emon maidolla kuin tuttipullolla, joten taistelu emon hyväksynnän saamiseksi kannattaa.
- Uuhen voi sitoa yksilökarsinassa kaulapannasta muutamaksi päiväksi, jotta se ei pysty puskemaan karitsaa. Tämä saa yleensä uuhien hyväksymään hyljityn karitsan.
- Uuhta voi pitää aloillaan useita kertoja päivässä, jotta karitsa pääse imemään. Karitsa oppii pian taistelemaan paikastaan ja syömään yhtä aikaa emon hyväksymien karitsojen kanssa
- Jos muut keinot eivät toimi, karitsa on joko ruokittava pullolla tai yritettävä adoptoida toiselle uuhelle.
- Uuhi ei voi saada uutta karitsaa muutaman päivän päästä ensimmäisen syntymästä. Mikäli näin näyttää käyneen, se on varastanut joltakin vastasyntyneen.

*Kaikki emot eivät aina hyväksy jokaista karitsaansa helposti.*



Kuva: Terhi Torikka



## Terve ja hyvinvoiva katras, pääasiat kuntoon!

### Miten vahvistan katraani vastustuskykyä:

#### Sisäilma lampolassa

- raikas, kuiva, hajuton, pölytön ja vedoton
- hyvä kuivitus: karsinassa eivät polvet kastu
- kaikilla on tarpeeksi tilaa syödä
- ei melua

#### Tuotantovaiheenmukainen ruokinta

- mukaan lukien kivennäiset ja hivenaineet
- tuotantovaiheenmukaisen ruokinnan mittarit: aikuisella kuntoluokitus ja kasvavilla punnitukset!

#### Riittävästi raikasta, puhdasta vettä

- **minimi** 1 vesipiste / alkava 30 eläimen ryhmä
- liian vähäinen vesi rajoittaa myös kasvua, suositus: enemmän vesipisteitä kuin minimi (1/25)

#### Ternimaito

- karitsan terveyden kannalta on tärkeintä, että se saa ternimaitoa viimeistään puolituntia syntymästä ja seuraavien vuorokausien aikana noin 200 ml/kg/vrk
- uuhien ja karitsan leimautuminen toisiinsa tulee varmistaa



”Liian vähäinen vesi rajoittaa myös kasvua”



Pienet karitsat pysyvät terveenä ja viihtyvät, kun karitsabaari on hyvin kuivitettu ja siellä on tilaa.

### Miten estän uusien taudinaiheuttajien pääsyn lampolaan:

- vierailijoille/ rahtityöntekijöille, jotka käyvät muidenkin eläintiloissa tulee olla kertakäyttöiset tai tilan omat **suoja-varusteet**
- **uudet eläimet** tulevat tilalle (ostetut tai lainatut) **vain karanteenin kautta**
- eläinkaupassa käytetään katraan **terveystodistusta**
- ulkomailla tapahtuvan eläinsuojavierailun jälkeen noudatetaan **48 tunnin sääntöä**
- ulkomaan **eläintuonnit ETT ry:n ohjeiden** mukaan

## REHU-ÄSSÄ OY

- **LAMMASKIVENNÄISIÄ** myös luomutuotantoon hyväksytyt.
- **NUOLUKIVET** myös luomutuotantoon hyväksytyt.

POHJANMAAN REHU-ÄSSÄ OY  
PUH: 06 344 4433  
FAX: 06 344 4432  
email: rehuassa@qnet.fi

Ostamme luomukaritsoita  
jatkokasvatukseen.

  
**Rintalan Tila**

Anne: 0500 448 552  
Tapio: 0500 257 280





# Duudsonien ikimuistoinen visiitti lammastilalla

Duudsonit tuli taloon-ohjelmassa nähtiin helmikuussa lampuriperhe Pertunmaalta Etelä-Savosta. Oman elämänsä supersankareina seikkailivat perheen autistiset kaksospojat *Tarmo* ja *Timo Riittinen*. Poikien isä etsi rajojaan perheen naisten viettäessä tyttöjenpäivää. Tarina sai onnellisen lopun lampaiden selvittyä ”hurjien susien” hyökkäyksestä ehjin nahoin.

Kirjoittaja: **Kaisa Varjoaho**  
Lampuri, jonka perheessä Duudsonit vierailivat helmikuussa  
kaisa.varjoaho@holmantila.com  
Kuvat: **Rabbit Films Oy**

**M**iksi? Onko siinä mitään järkeä? Näihin kysymyksiin sain vastata toistuvasti sen jälkeen kun Extreme Duudsonien vierailu lammastilallemme Kuorttiin varmistui. Järjellistä selitystä moisel-le hullutukselle en ole vielä itsekään keksinyt, mutta sen puute ei pysty mitätöimään huimaa kokemusta näiden legendaaristen hurjapäiden vauhdissa.

## Tarmon tuuma toteutui

Kevään korvilla vuosi takaperin etsittiin uusia perheitä Duudsonit tuli taloon -ohjelman kakkoskaudelle. Poikani Tarmon mielestä oli selvää, että Duudsonit tulevat juuri meille. Itse laitoin hakemuksen jokseenkin vähäisin odotuksin, vaikkakin ajatus ohjelmaan valitsemisesta hauskutti minua arjessani lampaiden parissa.

Ja kuka leikkiin ryhtyy, se leikin kestäköön. Eräänä kauniina päivänä Duudsonit ilmoittivat, että pian nähdään televisiokuvausten merkeissä. Fiilis oli epätodellinen. Seuraavina päivinä tuntemukset vaihtelivat syvästä järkytyksestä valtavaan innostukseen. Mitä ihmettä me ollaan tekemässä!

Sateen saatellessa kesä kulki elokuulle. Aloin ajatella, että jos elämässä on tähänkin asti päästy, niin kyllä me Duudsonienkin kanssa pärjätään. Lampaiden ja lapsien kanssa elämä on ennakoimatonta joka tapauksessa, joten pää kolmantena jalkana kohti uusia seikkailuja.

## Petoja ja palokuntia

Tuo perjantaiaamu alkoi rytinällä! Jarppi hakkasi ovea ja huusi susien jahtaavan lampaita laitumella. Alkoi välittömästi vauhdikas susijahti, jos-





”Eräänä kauniina päivänä Duudsonit ilmoittivat, että pian nähdään televisiokuvausten merkeissä.”



sa yksi häiriintynyt pihasusi saatiin kaadettua. Toinen hukka taas juoksi matkoihinsa. Onneksi lampaat saatiin pelastettua ”petojen” kynsistä ja ne jatkoivat laiduntamista kuin koko välikohtausta ei olisi tapahtunutkaan.

Viikonloppu eteni tilanteesta toiseen yhtä sulokkaasti kuin meidän traktorivanhus polttopuusavotalla: käry on kauhea, pauke kuuluu kilometrien päähän ja kolhuiltakaan ei voi välttyä. Välillä itkettiin, välillä

naurettiin ja sitten taas tehtiin jotain aiempaakin hullumpaa. Palokuntaakin tarvittiin molempina päivinä sammutustöihin. Ei siis ihme, että tilamme ohi kulkevan pikkutien liikennemäärät nousivat huomattavasti uteliaiden ohikulkijoiden ajellessa ohi.

### Kekseliäät rengit

Lammastilan renkeinä Duudsonit selviytyivät omalaatuisesti kekseliäisyytensä ansiosta. Keritsemiset ja eläin-

ryhmien merkkeämiset sujuivat ennakkoluulottoman taiteellisesti. Lammaiden hyvinvoinnista huolestuneille voin todeta, että ohjelmassa käytetyt värit olivat eläimille turvallisia merkkaukspryvärejä.

Pojat Tarmo ja Timppa olivat toiminnessa innolla mukana. Sanaton yhteisymmärrys vierailijoiden kanssa löytyi huumorin kautta ja jutut olivat monessa asiassa ihan samalla tasolla.

KÄÄNNÄ

## Riemumielellä ja huumorilla

Mitä meille jäi käteen Duudsonien visiitistä? Riemumieltä, innostusta ja ennakkoluulottomuutta. Liian totisella otteella saa tapettua ilon pikkasen paremmastakin päivästä. Leikkisyys onnistuu jopa vähän vanhemmaltakin ihmiseltä mikäli ei ota itseään turhan vakavasti.

Lammastilan arkea ehdittiin ohjelmassa nähdä vilauksittain, mutta hellyttävät villapallot ehtivät sulattaa monta sydäntä. Suomalaisen ruoan tuottajana olen hyvilläni kaikesta positiivisesta huomiosta mitä monimuotoinen maaseutumme mediassa saa.

## Ennakkoluulot roskiin, ihmisyys edelle

Toivon, että ohjelma auttaisi ymmärtämään erityislasten elämää ja haasteita. Olen toisinaan huomannut ennakkoluuloja ja pelkojakin miten esimerkiksi autistien kanssa pitäisi toimia. Lapset ovat kuitenkin lapsia touhuineen ja



Onnelliset. Kahden päivän vierailu päättyi sekä Riittisten että Duudsonien riemuun ja liikutukseen.

toiveineen. Ihmisyyden pitäisi mennä diagnoosien edelle, koska tärkeämpää on etsiä sitä mikä meissä on yhteistä kuin mikä sattuu olemaan erilaista. Ohjelma oli enemmän viihdettä kuin dokumentti, mutta samalla se oli

lämmihenkinen kurkistus maatilaa arkeen erityislasten kanssa. Meidän perhe lapsineen ja lampaineen on tällainen erikoisen tavallinen perhe. Vai oliko se tavallisen erikoinen? Ellei sitten jopa extremeä!



Duudsonien Jarpin mielestä lampaan villaa voisi värjätä jo eläimen päällä.

## Jarppi: "Perheet, tehkää asioita yhdessä"

### Minkälainen vierailu Riittisten perheeseen oli, mitä jäi päällimmäisenä mieleen?

Todella mielenkiintoonen. Aluksi toki jännitti kuinka vierailu Riittisten perheessä menee kun ei oo aikasemmin ollut tekemisissä autististen lasten kanssa. Tarmo ja Timo osottautu mahtaviksi tyypeiksi ja niiren kans touhaaminen oli äärimmäisen hauskaa ja onhan se mielikuvituksen määrä torella ihailtavaa :D

### Sujuiko vierailu niin kuin odotitte, vai yllättikö jokin?

Parikin asiaa yllätti. Ensinnäkin se oli mahtavaa, kuinka avoimesti asioista Riittisillä puhuttiin ja kuinka täysiä kaikki lähti tähän hommaan mukaan, kiitos siitä vielä perheelle. Toinen asia oli se, että kuinka joillain voi olla joku 2 miljoonaa lammasta?

### Millaisia olivat aiemmat kokemuksenne lampaista tai oliko niitä? Miltä lampurin arki vaikutti?

Meillä on itellä ollut lemmikkinä kaks pässiä Cindy ja Frank. Niistä ei kyllä ikinä ollut mitään vaivaa kun ne teki mitä lystäs, paitsi tietysti se loputtoman papana virran piiloottaminen kaverin patjan alle. Näin kun pääsi seuraamaan ammattilaisten touhua vierestä niin onhan se varmasti tosi piristävää kun värikkäät villapallot pyörii pitkin markkia. Punaanen oli mun suosikki :D

### Minkälaisia terveisiä haluaisit lähettää autistien vanhemmille?

Yleisesti ottaen kannustan kaikkia perheitä, oli tilanne mikä tahansa, tekemään mahdollisimman paljon asioita yhdessä. Myös haastavia asioita, sellaisia jotka aluksi saattaa tuntua mahottomilta.

### Terveiset kaikille Suomen lampureille, miten lammastalouden noste saadaan jatkumaan?

No jos kerta lammastaloudella menee hyvin niin haluaisin vaan sanoa että "Miksi korjata jotain jos se ei oo rikki?" Eli jatkakaa samaan malliin. Mutta mun mielestä sitä meidän lanseeraama lampaan villan värjäämistä suoraan lampaan päälle, kannattais jalostaa pitemmälle...

Jarppi,  
Extreme Duudsonit





Kuva: Mikael Westerstråhle

# Karitsoja kolmenkymmenen vuoden takaa

Putkisaloon tilalla Rantasalmella kokeiltiin viime syksynä siementää suomenlampaan tämän hetken huippu-uuhia vanhoista päässinspermasäiliöistä valituilla päseillä. Tuloksena oli sekä pettymyksiä että iloinen yllätys. Vuonna 1984 syntynyt Rella-pässi sai neljä jälkeläistä vuosimallia 2013.

## Anne Konsti

Siemennyksiä tehtäessä tiedossa oli, että sperman laatu ei ollut aivan nykytavoitteiden mukaista lähinnä 1980-luvun päässinsperman pakastekäsittelyn tietouden puutteiden takia.

Siemen pakattiin 1980- ja 1990-luvulla olkiin ja pillereihin huomattavasti laimeampana kuin nykyään. Norjalaisten testaama lampaan optimisemenannos sisältää 200 miljoonaa elävää siittiötä, mikä on kansainvälisesti sovittu oikeaksi siemenannosmääräksi lampaiden keinosiemennyksessä. Vanhoissa, kotimaisissa päässinsiemenannoksissa siittiöitä on keskimäärin 32 miljoonaa.

## Kirka pettymys, Rella yllätti

Riskistä lannistumatta *Susanna Nuutinen* ja *Mikael Westerstråhle* Putkisaloon tilalta päättivät valita katraansa

parhaat, 43-linjaa edustavat valkeat ja 17-linjaa edustavat mustat suomenlammasuuhet keinosiemennykseen.

Syksyn siemennyksiin valittiin yhdelle mustalle uuhelle keinosiemennyspässi 168 Kirka 7240 ja neljälle valkealle uuhelle 80 Rella 7347. Nämä silloisen Osuuskunta Jalostuspalvelun (nyk. Faba Osk) omistamat ja fenotestaamat pässit olivat vuosilta 1983 ja 1984.

Kirkan siementä oli todella vähän ja lopputulos oli pettymys – tyhjäksi jäänyt uuhi. Rellankin morsiamet tuntuivat uusivan, kun ne siirrettiin 10 päivää siemennyksen jälkeen dorset-pässille. Erittäin hyvin dorsetin tuontispermalla tuloksia saaneina putkisalolaiset olivat syystäkin erittäin pettymäneitä puhtaaseen nollatulokseen tiineyksien osalta.

## Lyhythäntäiset neloset

Hämmennys oli suuri, kun uuhi 1655 Vanhalan Hope poiki lyhythäntäiset

neloset. Tiineysvuorokausien lukema 144:kin täsmäsi siemennyspäivämäärään. Oman aikansa huippupässi Rella oli saapunut uudelle vuosituhannelle. Rellan vastasyntyneistä karitsoista kolme on päsejä ja yksi uuhi. Rella on itsekin yksi nelosista ja pääsikortin perusteella voi todeta, että sen fenotetitulokset ovat varsin kilpailukykyiset nykypässienkin tuloksiin verrattuna.

Suomenlampaan uskomatonta hedelmällisyyttä ei voi tässäkin yhteydessä muuta kuin ihmetellä. Pölyisellä historiaspermalla saatiin aikaiseksi tällainen lopputulema.

## Vanhat pässit pohdintaan

Suomen Lammasyhdistyksen jalostusvaliokunta tulee käsittelemään ja läpikäymään keinosiemennyksellä tallessa olevien vanhojen päässien taustat ja miettii, kuinka olemassa oleva eläinaines voidaan parhaiten hyödyntää suomenlampaan kotimaisessa populaatiossa.

# Toksoplasmaloinen tarttuu lampaisiin ja ihmisiin: yleinen, vaarallinen ja

Toksoplasmaloistartunnat ovat lampailla yleisiä ja aiheuttavat niille sairauden oireita ja siten hyvinvointiongelman. Loisen aiheuttamat luomiset voivat aiheuttaa merkittäviä taloudellisia tappioita. Lisäksi lampaiden toksoplasmaloistartunnat tarkoittavat elintarvikeperäistä tartuntavaaraa ihmisille. Tartuntoja voi onneksi ehkäistä monessa vaiheessa ketjua.

## ELL Pikka Jokelainen

Tutkija, Eläinlääketieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto

**M**ikroskooppisen pieni toksoplasmaloinen (*Toxoplasma gondii*) tarttuu lampaisiin, vuohiin ja moniin muihin eläimiin sekä ihmisiin, ja on yleinen Suomessakin. Toksoplasmaloistartunnan voi saada syömällä ravinnon mukana loisen muotoja, joita on tartunnan aiemmin saaneiden eläinten kudoksissa ja kissaeläinten erittäminä ympäristössä. Valtaosa tartunnoista on lieväoireisia, mutta loinen voi myös sairastuttaa ja jopa tappaa isäntänsä. Kotieläimistä nimenomaan lampailla toksoplasmaloinen tunnetaan merkittävänä luomisten aiheuttajana.

## Joka neljännellä suomalaislampaalla vasta-aineita

Muutaman vuoden takaisen tutkimuksen mukaan 477 eli 24,6 prosenttia tutkituista 1940 lampaasta oli muodostanut verinäytteestä todettavia vasta-aineita toksoplasmaloista vastaan. Erityisen yleinen loistartunta oli Ahvenanmaalla, jossa vasta-aineita oli muodostanut 36,4 prosenttia tutkituista 440 lampaasta. Toksoplasmaloisen on todettu aiheuttaneen lampailla luomisia myös Suomessa, mutta laajempaa kartoitusta yleisyydestä ei ole tehty.

## Toksoplasmaloistartuntojen seuraukset

Lampaiden lieväoireisetkin toksoplasmaloistartunnat heikentävät eläinten hyvinvointia, koska ne aiheuttavat sairauden oireita. Tartunnan

yhteydessä lampailla nousee tyypillisesti korkea kuume noin neljäksi päiväksi ja niillä todetaan tihentynyttä hengitystä. Lisäksi toksoplasmaloistartunnat voivat aiheuttaa luomisia sekä kuolleina tai heikkoina syntyviä karitsoja.

Lampaiden toksoplasmaloistartunnat voivat olla riski ihmisille, jotka käyttävät niiden lihaa tai maitoa ravintona, tai käsittelevät niiden ruhoja tai lihaa. Lampaan saatua tartunnan se jää loisen kantajaksi eli sen kudoksiin jää loisen kudostyyppejä, joita ei voi huomata nykytuotoisessa lihan tarkastuksessa eikä kotikeittiössä,

mutta jotka voidaan tehdä vaarattomiksi kuumakäsittelyllä. Pelätty toksoplasmaloiseen liittyvä ihmisten terveysriski liittyy tartunnan mahdollisuuteen siirtyä raskausaikana sikiöön vakavin seurauksin. Lisäksi loinen voi aiheuttaa silmä- ja pahimmillaan henkeä uhkaavan yleissairauden. Valtaosa ihmistenkin tartunnoista on kuitenkin lieväoireisia – moni on saanut tartunnan tietämättään.

## Tartuntoja voi ehkäistä

Lampaat kasvinsyöjinä saavat toksoplasmaloistartunnan tyypillisesti loisen kestävästä ympäristömuodoista, oookystista. Ihmiset voivat saada tartunnan loista kantaneen eläimen lihasta, mutta myös oookystista. Ihmisten syömä liha on pääasiassa kasvinsyöjäeläinten lihaa, joten oookystat ovat välillisesti myös niiden lihasta saatujen tartuntojen takana. Ympäristön oookystat



*Lammastilalla elävien ja muidenkin lemmikkisojen toksoplasmaloistartuntoja kannattaa ehkäistä, jotta ne eivät leviä tautia tuotantoläimiin.*

Kuva: Terhi Torikka

# ehkäistävissä

ovat kissaeläinten sinne oman tartuntansa yhteydessä erittämiä. Ympäristön ookystien vähentäminen laskisi kotieläinten ja ihmisten tartuntariskiä.

Lammastilalla elävien ja muidenkin lemmikkikissojen toksoplasma-aloistartuntoja kannattaa ehkäistä. Jos kissa ei saa tartuntaa, se ei eritä ookystia. Kissojen tartuntoja voi ehkäistä antamalla niille lihaa vain kypsennettynä tai ainakin pakastettuna sekä huolehtimalla, että ne eivät pääse metsästämään pikkueläimiä. Vapaa- ulkona liikkuvien ja metsästävien kissojen toksoplasma-aloistartuntoja on vaikea ehkäistä. Saalistavien ja villien kissaeläinten aiheuttamaa tartuntariskiä kotieläimille voidaan hallita estämällä ulosteita joutumasta kotieläinten rehuihin ja juomaveteen. Ihmisten tartuntojen ehkäisemiseksi kissojen pääsy ulostamaan kasvimailla ja lasten leikkipaikoille tulee estää. Tuoreena kissanuloste ei ole tartuntavaarallista edes rajatun ajan kestävän ookystien eritysvaiheen aikana, koska ookystat muuttuvat tartuntakykyisiksi 1–5 päivässä. Kissojen hiekkalaatikot tuleekin tyhjentää päivittäin ja niiden sisältö kuuluu sekajätteenä kaatopaikalle.

Suomessa ei ole markkinoilla rokotetta toksoplasma-aloista vastaan, eikä rekisteröityä lääkevalmistetta sen aiheuttaman sairauden hoitoon millään eläinlajille. Loismatortuntoihin tehoavat loishäätölääkkeet eivät vaikuta toksoplasma-aloiseen.

## Tartuntavaarat lampaasta ihmiseen

Jos lammas ei koskaan saa toksoplasma-aloistartuntaa, se ei aiheuta tartuntavaaraa. Tartunnan joskus saaneen lampaan kudoksissa olevat toksoplasma-aloiset voivat aiheuttaa tartunnan toiselle eläimelle tai ihmiselle, joka syö näitä kudoksia riittävästi kypsennettynä. Toksoplasma-aloisten löytyminen lampaalta viittaa aiempaan tartuntaan ja siihen, että kudoksissa on tartuntakykyisiä

toksoplasma-aloisia: noin neljäsosassa suomalaista lampaanlihaa siis piilee toksoplasmatartuntavaara.

## Hygienia ja kuumakäsittely tärkeitä

Käsihygienia tulee muistaa lampaiden teurastuksen sekä ruhojen- ja lihankäsittelyn yhteydessä, mutta myös autettaessa kuolleita tai heikkoja karitsoja maailmaan ja kuolleita karitsoja hävitettäessä. Lampaiden maitoa on turval-

lisinta käyttää vain kuumakäsiteltynä. Kotikeittiössä erillisten välineiden vaaraaminen raa'alle lihalle ja sellaisenaan syötävälle ruoka-aineille estää loisen päätyminen jälkimmäisiin. Lampaanlihassa mahdollisesti olevat toksoplasma-aloiset voi tehdä vaarattomiksi säilyttämällä lihaa läpeensä jäätyneenä pakastimessa kolmen päivän ajan tai vielä varmemmin kypsentämällä liha kauttaaltaan vähintään 67 asteeseen ennen sen nauttimista.

## Lisätietoja:

Dubey, JP. 2010. Toxoplasmosis of Animals and Humans. CRC Press.  
Evira. Eläintaudit Suomessa 2010; 2011. Eviran julkaisuja 3/2012 ja 8/2012.  
Jokelainen P, Näreaho A, Knaapi S, Oksanen A, Rikula U, Sukura A. 2010. Toxoplasma gondii in wild cervids and sheep in Finland: North-south gradient in seroprevalence. *Veterinary Parasitology* 171: 331-336.  
Jokelainen P, Simola O, Rantanen E, Näreaho A, Lohi H, Sukura A. 2012. Feline toxoplasmosis in Finland: Cross-sectional epidemiological study and case series study. *Journal of Veterinary Diagnostic Investigation* 24: 1115-1124.  
Knaapi, S. 2011. Toxoplasma gondii -alkueläimen esiintyvyys suomalaisissa lampaissa. Lisensiaatin tutkielma, Helsingin yliopisto.

*Kiitokset Juliana von Wendtin säätiölle Eläinten avuksi -apurahasta ja Suomen eläinlääketieteen säätiölle tutkimusrahoituksesta.*

## Ostamme kaikenikäisiä lampaita ja vuohia teuraaksi ympäri vuoden.

Teurastus, lihanleikkaus ja tyhjiöpakkaus myös rahtityönä

**Lallin  
Lammas**

Lallin Lammas Oy  
Mikolanlenkki 80, 27730 TUISKULA  
Puh. 02 554 6273. Faksi 02 554 6290.  
lallin.lammas@lallinlammas.inet.fi

## TURKISMUOKKAAMO

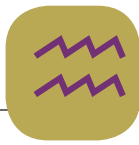


**Panfur 2000 Oy**

Noksonkuja 9, 61310 Panttila, Puh. 06 450 0600  
panfur2000@panfur2000.fi, www.panfur2000.fi

facebook





# Eviralta tuore raportti lammas- ja vuohituotannosta

Eviran riskinarvioinnin tutkimusyksikkö julkaisee lähiaikoina raportin, joka kuvaa Suomen lammas- ja vuohituotannon toimintaa tarttuvien eläintautien ja niiden leviämisen näkökulmasta.

**Terhi Virtanen**  
**Leena Sahlström**  
**Tapani Lyytikäinen**

Evira, Riskinarvioinnin tutkimusyksikkö

**E**viran julkaiseman raportin tiedot perustuvat pääosin vuoden 2009 Lammas- ja vuohirekisterin tietoihin, sekä vuonna 2011 tehtyyn tuottajakyselyyn. Raportissa kuvataan lammas- ja vuohituotannon kokoa ja intensiivisyyttä, alueellisia eroja ja tuotannon yhteyksiä muuhun eläintuotantoon. Siinä käsitellään eläintautien maahan ja maassa leviämiseen vaikuttavia tekijöitä (mallitauteina suu- ja sorkkatauti sekä sinikielitauti) ja taudin leviämistä hillitseviä toimia.

## Eläintenpitäjiä paljon – ammattimaista tuotantoa vähän

Lammastuotanto on Suomessa voimakkaassa kasvussa. Muuhun Eurooppaan verrattuna Suomen lammas- ja vuohituotanto on kuitenkin erittäin pienimuotoista. Vuonna 2009 Suomessa oli noin 119 000 lammasta, joista yli puolet oli uuhia sekä noin 6 700 vuohta, joista suurin osa oli kuttuja.

Vuonna 2009 Suomessa oli yli 3 000 eläintenpitäjää, joilla oli lampaista ja/tai vuohtia. Tämä joukko oli erittäin heterogeeninen. Eläintenpitäjien erilaisuuden takia lammas- ja vuohtilat luokiteltiin kolmeen ryhmään: ammattilaisiksi, puoliammattilaisiksi ja harrastajiksi. Suurin osa sekä lammas- että vuohtiloista oli puoliammattilaisia tai harrastajia, eli heillä oli tilallaan alle 100 uutta tai kuttua (Taulukot 1 ja 2).

Noin neljäsosalla lammastiloista oli rekisterien perusteella myös nautoja (lypsy- tai lihakarjaa), eli eri tuotantosektorit ovat siis epidemiologisesti suoraan yhteydessä toisiinsa. Lammas-, sika- ja nautatilojen sijainnit

myös painottuvat samoille Vaasan, Turun ja Oulun aluehallintovirastojen alueille. Vuohitiloja on eniten Turun alueella.

## Eläintautien maahantulo

Eläintautien maahantulo on eläintaudista riippuen mahdollista elävän eläimen, sukusolujen, välineiden tai vektorin välityksellä.

Lampaita ja vuohtia tuodaan melko vähän maahan (2000-luvulla keskimäärin 23 lammasta ja viisi vuohta vuodessa) ja tiukkojen säädösten ansiosta yleensä Euroopasta. Sperman tuonti sen sijaan nousi merkittävästi viime vuonna, kun Suomeen tuotiin 870 annosta lampaan spermaa. Taudin leviäminen maahan elävien eläinten tai sukusolujen välityksellä vaikuttaa kuitenkin melko epätodennäköiseltä, kunhan tuontimäärät pysyvät kohtuullisina, eläintautitilanne säilyy hallinnassa tuontimaissa ja Suomessa seurataan jatkossakin tuontivaatimuksia. Sen sijaan laitton eläinten ja sukusolujen tuonti vaarantaa Suomen

Taulukko 1. Lammastilat tilatyypeittäin (Lammas- ja vuohirekisteri 2009)

Lammastilatyppi	Tiloja kpl	Osuus tiloista	Uuhia kpl*	Muita lampaita kpl	Osuus tuotannosta
		%	keskiarvo	keskiarvo	%
Ammattilaislampuri	177	7	180	136	50
Puoliammattilaislampuri	1 000	39	28	28	44
Harrastelampuri	1 399	54	3	2	6
Yhteensä	2 576	100	24	18	100

\*naaras yli 12 kk

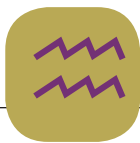
Taulukko 2. Vuohitilat tilatyypeittäin (Lammas- ja vuohirekisteri 2009)

Vuohitilatyppi	Tiloja kpl	Osuus tiloista	Kuttuja kpl*	Pukkeja kpl**	Osuus tuotannosta
		%	keskiarvo	keskiarvo	%
Ammattilaisvuohuri	14	3	217	5	51
Puoliammattilaisvuohuri	36	7	31	4	19
Harrastevuohuri	437	90	3	1	19
Yhteensä	487	100	10	1	89***

\*kaikki naaraspuoliset vuohtet

\*\*kaikki urospuoliset vuohtet

\*\*\* osa tuotannosta on lammastiloiksi luokitelluilla tiloilla



**”Laiton eläinten ja sukusolujen tuonti vaarantaa Suomen hyvän eläintautitilanteen ja on uhka koko tuotannolle.”**

hyvän eläintautitilanteen ja on uhka koko tuotannolle.

Vektoreiden maahantuloa tuulten mukana on vaikea estää. Sinikielitaudin ja Schmallenberg-viruksen leviäminen ovat tästä hyviä esimerkkejä. Suomen lähialueiden tautitilanteen muutokset vaikuttavat suoraan maahantuloriskiä.

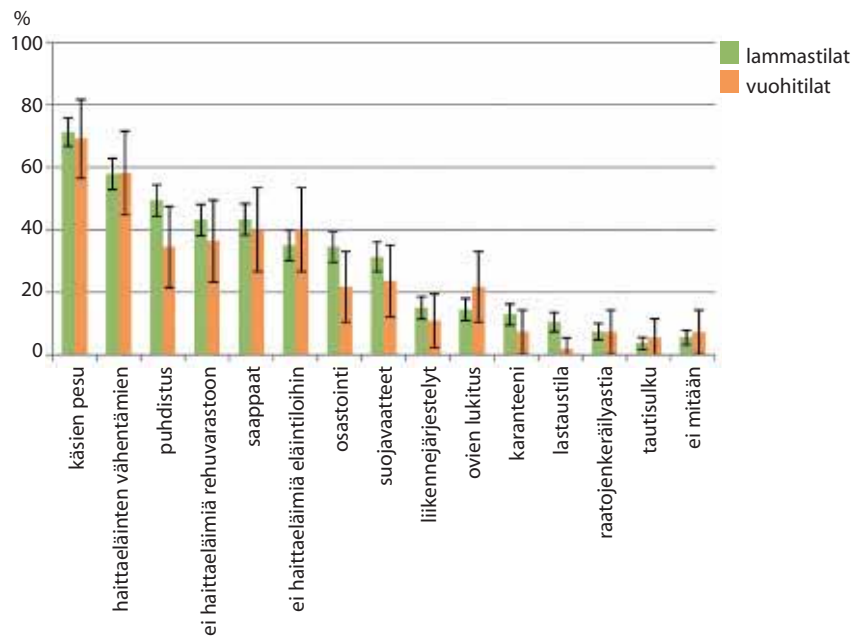
**Eläintautien maassa leviäminen**

Elävien eläinten siirrot ovat tärkein eläintautien leviämisyväylä. Lammastuotannossa eläinsiirtoja on vähän, mutta ne keskittyvät tyypillisesti samoihin ajanjaksoihin, keväaseen ja syksyyn. Toinen olennainen eläintautien leviämistapa on tilojen väliset epäsuorat kontaktit (mm. ihmiset ja autot), joiden määrä on myös melko vähäinen sekä lammasta että vuohituotannossa. Myös läheinen sijainti muiden tilojen kanssa muodostaa mahdollisuuden ns. naapurileviämiseen, jonka rajana pidetään yleensä noin kolmen kilometrin sädettä tilan ympärillä.

Eläintautien leviämistä tilalta toiselle voi rajoittaa tehokkailla tautisuojaustoimilla. Keväällä 2011 tehdyssä tuottajakyselyssä selvitettiin tilojen tautisuojausta (Kuva 1). Ammattilais- ja puoliammattilaistiloilla tautisuojaustaso oli selvästi korkeampi kuin harrastajilla. Vuohitilojen tautisuojaustaso oli yleisesti ottaen hieman alhaisempi kuin lammastuotannossa, tosin ammattimaiset vuohitilat erottuivat edukseen. On huomioitava, että suuri osuus kyselyyn vastanneista luokiteltiin harrastajiksi, joten keskiarvot painottuvat heidän mukaansa.

**Tulevaisuus**

Mitä ammattimaisempaa tuotanto on, sitä paremmin eläinkaupan toiminta-



Kuva 1. Tautisuojaustoimenpiteiden yleisyys suomalaisilla lammasta- ja vuohitiloilla. Tuottajakyselyn tautisuojauskysymyksiin vastasi 268 lampuria ja 53 vuohuria. Virhepalkit kuvaavat keskiarvon 95 %:n luottamusväliä.

tavoissa yleensä huomioidaan eläintautiriskit. Myös tilojen tautisuojaus on yleensä paremmalla tasolla ammattilaisilla ja puoliammattilaisilla kuin harrastajilla. Lammasta- ja vuohituotannon harrastajajoukon tietoisuus tautiriskeistä ja tautisuojauksesta on avainasemassa mm. maahantuloriskin hallinnassa.

Eläintautitilanne Suomen lammasta- ja vuohituotannossa on helposti tarttuvien sekä lakisäätteisesti vastustettavien tautien osalta erinomainen, mutta sekä tilatasolla että hallinnolli-

sesti on varauduttava nopeasti muuttuvaan tilanteeseen. Tautien leviämisen riski ei tule olennaisesti kasvamaan lammastuotannon tai vuohituotannon rakennekehityksen myötä vielä lähitulevaisuudessa, ellei Suomen lähiympäristön eläintautitilanne muutu merkittävästi.

Raportti ”Lammasta- ja vuohituotanto eläintautien leviämisympäristönä” on saatavissa Eviran internet-sivulta. [www.evira.fi](http://www.evira.fi) -> julkaisut -> muut -> Eviran tutkimussarja



**OSTETAAN**  
**karitsaa / lammasta ympäri Suomen**  
**Hyvään hintaan!**  
**Luomuhyväksyntä**

puh.010 229 1021, Orimattila  
[www.vainionteurastamo.fi](http://www.vainionteurastamo.fi)

Myydään kyllästettyjä aitalolppia edullisesti. Paljon eri kokoja, tilaa omasi. Satulamäen kotilammas, [www.kotilammas.fi](http://www.kotilammas.fi) /040-8226817



# Lampaiden tiedot kahdessa eri rekisterissä

Tuotosseurantaan kuuluvien lammastilojen tietoja on kahdessa erillisessä rekisterissä: lampaiden tuotosseurannan rekisterissä ja Eviran hallinnomassa lammis- ja vuohirekisterissä, jota myös viranomaisrekisteriksi kutsutaan.

## Kirsi Ahlfors

Tuotepäällikkö

Maatalouden Laskentakeskus Oy

**T**ila voi hallinnoida molempia rekistereitä WebLammas-ohjelmalla, joka on verkossa toimiva tuotosseurannan web-sovellus ja josta on yhteys viranomaisrekisteriin avoimen rajapinnan kautta. Suositus tuotosseurantaan kuuluvalla tilalla onkin, että kaikki tapahtumat, mitä vain voidaan, ilmoitetaan WebLampaan kautta. Silloin tapahtumien tiedot ovat sekä tuotosseurannan että viranomaisen rekisterissä.

Jos käyttäjä ilmoittaa tapahtumia muuta kautta kuin tuotosseurannan ohjelmalla, esimerkiksi soittamalla Eviran asiakaspalveluun, tapahtuma-

tiedot jäävät pois tuotosseurannan kannasta. Sen sijaan tapahtumista syntyneet eläimen tietojen muutokset tuodaan joka yö viranomaisrekisteristä tuotosseurannan kantaan eräajolla. Käyttäjä voi tehdä tietojen yhtenäistämisen (synkronointi) myös itse ohjelman synkronointitoiminnalla. Yhtenäistäminen koskee tällä hetkellä pelkästään eläimen tietoja, mitään tapahtumatietoja ei siirry Eviran viranomaisrekisteristä tuotosseurannan rekisteriin.

## Lähetä aina samalla ohjelmalla

Kahden rekisterin pitäminen samalla tasolla eläimen tietojen ja tapahtumien osalta on haasteellista niin käyttäjälle kuin järjestelmien ylläpitäjille. Käyttäjä voi vaikuttaa tähän parhaiten huolehtimalla tietojen lähetyksestä aina samalla ohjelmalla. Tuotosseurantatiloilla se tarkoittaa sitä, että viranomaistietojen lähetykseen pitäisi käyttää aina tuotosseurannan ohjelmaa, jolla tiedot saadaan samalla kir-

**”Suositus on, että tuotosseurantatilat ilmoittaisivat tiedot WebLampaalla.”**

jaamisella sekä tuotosseurannan että viranomaisen rekisteriin.

Jos käyttäjä huomaa, että eläimen tapahtumatiedot menivät väärin ja niitä pitää korjata, tehdään korjaukset pääsääntöisesti Eviran asiakaspalvelun kautta. Käyttäjä voi peruuttaa oston, poiston, karitsoinnin ja siirron myös tuotosseurannan ohjelmassa, jolloin tieto poistetaan tuotosseurantarekisteristä sekä viranomaisrekisteristä, ja eläin palautetaan sitä edeltävään tilaan. Tietojen peruuttamisen jälkeen voidaan aina yrittää uudestaan tapahtuman kirjaamista.

## Seuraa tietojen liikettä Tapahtumat-välilehden symboleista

Tietojen liikkumista tuotosseurannan ja viranomaisrekisterin välillä on käyttäjän syytä seurata tarkasti aina kun hän tapahtumia kirjaa. Tähän tarkoitukseen on tuotosseurannan ohjelmassa tehty Tapahtumat välilehti, jossa listataan kaikki ohjelmassa tallennetut tapahtumat näkyviin. Symboli rivin perässä kertoo lähetetyn sanoman tilan. Vihreä oikeinmerkki kuvaa onnistunutta lähetystä, tieto on mennyt läpi rajapinnasta ja on tallennettu viranomaisrekisteriin; keltainen kolmio huutomerkillä kertoo, että sanoma ei ole lähtenyt rajapintaan eikä siten ole mennyt eteenpäin viranomaisrekisteriin; punainen ympyrä, jossa on rasti, kertoo että sanoma on mennyt rajapintaan asti, mutta se ei ole mennyt läpi viranomaisrekisteriin, koska tiedoissa on jotakin väärin, tarkista tiedot.

Tapahtumat-välilehdellä näkyy tapahtuman tila, ElraStatus sarakkeessa.



Tapahtuma lähetetty onnistuneesti rajapintaan ja mennyt läpi viranomaisrekisteriin



Tapahtuma ei ole lähtenyt rajapintaan



Tapahtuma on lähtenyt rajapintaan asti, mutta ei ole mennyt läpi viranomaisrekisteriin asti, vaan palautettu sieltä virheilmoituksen kanssa.

Id	Eläin	Ikä	Seura	Luokka	Lausuma	Tuotettu	Eläin	Eläin	Eläin	Eläin	Eläin	Eläin
14	FI00002742316	11	Arvola	lausuma	27.11.2012	Maite tuokaus	✓					
14	FI00002932454	3	SSV	lausuma	27.11.2012	Psyki vilttämälle	✓					
14	FI000025102997	44	44. lilla	lausuma	20.11.2012	Kuukäp	✓					
14	FI00002933781	1	IRKKA	lausuma	02.11.2012	Psyki vilttämälle	✓					
14	FI00002542254	2	7. lilla	lausuma	05.11.2012	Maite tuokaus	✗					
14	FI000025138445	3	2. lilla	lausuma	03.11.2012	Kuukäp	✓					
14	FI000025157224	44	44. lilla	lausuma	03.11.2012	Kuukäp	✓					
14	FI000025137316	2	7. lilla	lausuma	03.11.2012	Kuukäp	✗					
14	FI00002525466	2	7. lilla	lausuma	02.11.2012	Kuukäp	✗					
14	FI000025182357	7	7. lilla	lausuma	03.11.2012	Kuukäp	✗					
14	FI000025225297	7	7. lilla	lausuma	03.11.2012	Kuukäp	✓					
14	FI000025234706	2	7. lilla	lausuma	20.12.2011	Psyki vilttämälle	✓					
14	FI000025443300	2	7. lilla	lausuma	20.12.2011	Kuukäp	✓					
14	7457	11	103	odott.	20.11.2011	Maite tuokaus	✓					

# Kansainvälisiä tuulia KnowSheep-hankkeessa

Saarenmaan Villa-symposiumissa olivat esillä villan tuoreimmat trendit ja uudet käyttötavat maailmalla.

**Raija Räikkönen**  
MTT  
raija.raikkonen@mtt.fi

**K**nowsheelp- hankkeessa järjestettiin Saarenmaalla syksyllä 2012 "Villa Symposium", johon osallistui myös suomalaisia lampaankasvattajia. Tapahtumassa esiteltiin perinteisiä ja uusia villan käsittelytapoja sekä luotiin yhteyksiä kansainvälisiin toimijoihin.

Kansainväliset luennoitsijat toivat esille esimerkkejä villan ja lampaantalujen uusista käyttömahdollisuuksista. Jos perinteisin keinoin ei pystytä kilpailemaan volyyymilla, kannattavuutta lammastalouteen voidaan etsiä uusista innovaatioista. Eri toimialojen yhteistyö voi tuottaa täysin uudenlaisia tuotteita markkinoille, joskin uusien tuotteiden kehittäminen edellyttää tutkimusta eri raaka-aineiden yhdistämisen mahdollisuuksista ja uusista tuotteista.

## Erikoistumalla kilpailukykyä

Säilyttääkseen kilpailukykyä uusiseelantilaiset lammastilat, joilla on keskimäärin 1 400 lammasta, joutuvat joko tehostamaan tuotantoaan tai keskittymään arvokkaampiin, räätälöityihin tuotteisiin.

Itämeren saaristo- ja rannikkoalueella tiloilla on keskimäärin 62 lammasta, joita hyödynnetään tehokkaasti ja kokonaisvaltaisesti. Eri maiden lammastaloutta ei voi verrata suoraan toisiinsa, mutta oppia voi. Tietoa voidaan soveltaen siirtää uusista toimintamalleista, yhteistyöstä ja uusien tuotteiden kehittämisestä ottaen huomioon alueiden erikoisominaisuudet. Internet tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden seurata lammastalouden kehittymistä maailmanlaajuisesti. Seuraavassa on muutamia esimerkkejä.

## Tuotemerkestä lisäarvoa

Uudessa-Seelannissa on kehitetty premium-tuotemerkki, **Laneve**. Merkin käyttöoikeuden saavat lisensoidut kumppanit, jotka täyttävät muun muassa laatuun, ympäristöön, sosiaaliseen vastuuseen ja eläinten hyvinvointiin liittyvät vaatimukset. Laneve-tuotemerkin matot valmistetaan 100-prosenttisesta villasta. Tuottajat pystytään myös jäljittämään. ([www.woolnz.com/](http://www.woolnz.com/))

## Verkostot edistävät yritystoimintaa

Australiassa tutkimuskeskus **Sheep CRC** auttaa lampaanlihan tuottajia sopeutumaan paremmin toimialalla tapahtuviin muutoksiin ja kehittämään tuotantoa sekä lihan ja villan jalostusta. Tavoitteena on pyrkiä vastaamaan kuluttajien odotuksiin sekä lisätä innovaatioita ja kehittää teknologiaa toimialalla. Monipuoliset [www-sivut](http://www.sheepcrc.org.au/) sisältävät tietoa lihan ja villan laatuun liittyvistä asioista, tutkimustiedosta ja koulutuksista.

**Beef & Lamb New Zealand** on maanviljelijöiden omistama organisaatio. Se auttaa markkinoille pääsyssä ja kansainvälistymisessä tarjoamalla niin markkinatukea kuin tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Alueellinen verkosto pitää tuottajat ajan tasalla uutisista, tapahtumista, teollisuuden kontakteista ja uusimmasta tutkimustiedosta. (<http://beeflambnz.com/>)

## PÄSSIHUUTOKAUPPA JA KOULUTUSTILAISUUS

ProAgria Etelä-Suomi järjestää 13.9.2013 Osaralla Osaran maaseutuopetusyksikkössä Huikuntie 33, 39230 OSARA



**Tarkempi ohjelma, hintatiedot**

[www.pirmk.fi/](http://www.pirmk.fi/)  
tai lammasyritysneuvoja Kaie Ahlskog  
[kaie.ahlskog@proagria.fi](mailto:kaie.ahlskog@proagria.fi)

## NOITTAAN TILA

Myyttävänä eri-ikäisiä Kainuunharmaksia

- UÄ-mitatut karitsat
- M3-status ja scrapie-valvonta
- 7 sukulinjaa
- huomutila

Helinä Leppänen  
Noitaahtle 200  
82675 Niirela  
TOHMAJÄRVI

050-5944050  
[helina.leppanen@luukku.com](mailto:helina.leppanen@luukku.com)  
[www.noitaahtila.com](http://www.noitaahtila.com)



Myydään juustomuotit (6 kpl) haponkestävää terästä, hinta yht. 110 €.  
Puh. 040 765 2176 / Wilenius



# Lampaat ja vuohet tulevat kaupunkiin!

## FARMARI

SEINÄJOKI 3.-6.7.2013

Perinteikäs mutta moderni Farmari-maatalousnäyttely palaa kesän ohjelmistoon väli vuoden jälkeen. Näyttely levittäytyy 3.–6.7. Seinäjoen keskustaan teemalla Asiaa ja Elämyksiä.

**Elina Vainio**  
ProAgria Etelä-Pohjanmaa

**F**armari-näyttelyn järjestäjä, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, täyttää tänä vuonna 150 vuotta ja Farmari on juhluvuoden kohokohta.

Alkujaan maanviljelysseurana tunnettu järjestö seuraajineen on vaikuttanut voimakkaasti niin maatalouden kehittämiseen kuin myös muilla aloilla. Muun muassa Seinäjoen kaupunki saa olla kiitollinen järjestön itsepäisestä siirrosta Vaa-



Kuva: Pia Parikka

Kuva: Paula Rinne



Kerinnässä on kilpailtu jo pitkään. Tässä mallia kerintäkisoista vuodelta 1985 ja 2012. Tunnistatko kilpailijoita?



sasta 1900-luvun alussa. Ensimmäisen maatalousnäyttelyn maanviljelysseura järjesti jo vuonna 1863, joten näyttelyiden järjestämiskokemusta järjestölle on kertynyt rutkasti.

Farmari on perinteisesti tarjonnut asiaa ja elämyksiä kaikelle kansalle, sillä näyttelyssä on esillä suomalainen maaseutu koko loistossaan. Kone- ja kotieläinkentiltä, Taitoa käsillä -hallista, Ruokaprovinsi-kadulta ja Farmarin torilta löytyy jokaiselle mieluisia oppimista, näkemistä, kokemista ja ostamista. Näyttelyssä viihdytään.

## Lampaiden ja vuohien monipuolisuus framilla

Lammas- ja vuohiosastolla halutaan tuoda esiin suomenvuohen ja suomenlampaan käyttömahdollisuuksia; monipuolisuus on valttia. Yhdessä yritysten ja yhdistysten kanssa lampaista ja vuohista saadaan moninainen anti tuotteita näytille.

Opi arvostelemaan eläimiäsi paremmin! Lammassosastolla pääsee perehtymään lampaiden kantakirjaukseen. Ultraäänilaitteen mahdollisuuksiin syvennyttään kädestä pitäen.

Karitsat ja kilit hellyttävät jokaisen. Ne tuovat hyvän mielen ja luovat myös positiivista imagoa alalle. Lapset pääsevät kilpailemaan parhaan käsittelijän maineesta. Omat sarjansa on alle ja yli 10-vuotiaille.

Kerinnästä mitellään jälleen. Viime syksynä Helsingissä vuoden 2012 Suomenmestaruuden voitti **Marko Känsälä**. Miten käy tänä vuonna? Kerinnän Suomenmestaruus ratkotaan näyttelyn päätöspäivänä 6.7.

Farmari on aiemmin järjestetty vuosittain, nyt tapahtumasta nautitaan joka toinen vuosi.

Tervetuloa Etelä-Pohjanmaalle kesän kohokohtaan!



[www.farmari.net](http://www.farmari.net)

## ProAgrian Lammas- ja vuohitiimi

sähköpostiosoitteet: [etunimi.sukunimi@proagria.fi](mailto:etunimi.sukunimi@proagria.fi)

### Uusimaa ja Nylands Svenska, Pirkanmaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Häme ja Finska Hushållningssällskapet

Tuotantoneuvonta: *Kaie Ahlskog*, ProAgria Pirkanmaa, Näsilinnankatu 48, PL 97, 33101 Tampere, puh. 0400 731 811, tallennukset ja todistukset: *Merja Hietämäki*, puh. 050 345 5449

Talousneuvonta:

Häme: *Satu Näykki*, ProAgria Häme/Someron toimisto, Kiiruuntie 1, 31400 Somero, puh. 020 747 3039. Uusimaa: *Juha Helenius*, ProAgria Uusimaa, Seutulantie 1, 04410 Järvenpää, puh. 020 747 2503. Pirkanmaa: *Päivi Äijänen*, ProAgria Pirkanmaa, Näsilinnankatu 48 D, PL 97, 33101 Tampere, puh. 020 747 2776. Varsinais-Suomi: *Esko Aalto*, ProAgria Farma, Artturinkatu 2, 20200 Turku, puh. 010 273 1535. Satakunta: *Erno Uusi-Salava*, ProAgria Satakunta, Itsenäisyydenkatu 35 A, 28130 Pori, puh. 0400 422 658

### Etelä- ja Pohjois-Savo, Kymenlaakso sekä Etelä- ja Pohjois-Karjala

Tuotantoneuvonta: *Sari Heltelä*, ProAgria Etelä-Savo, PL 28, 51901 Juva, puh. 020 747 3602

Talousneuvonta:

Kymenlaakso: Tulosanalyysi: *Raija Tamminen*, 040-7221873, maksuvalmiuslaskelmat: *Alpo Jaakkola*, puh. 020 747 3409, ProAgria Kymenlaakso ry, Hovioikeudenkatu 16, 45100 Kouvola. Etelä-Savo: *Auvo Gustafsson*, ProAgria Etelä-Savo, Mikkelin toimipaikka, Mikonkatu 5, 50100 Mikkeli, puh. 020 747 3586. Pohjois-Savo: *Tuomo Rissanen*, ProAgria Pohjois-Savo, PL 1096, Puijonkatu 14, 70111 Kuopio, puh. 040 563 8749. Etelä-Karjala: *Anna Turunen*, ProAgria Etelä-Karjala, Pormestarinkatu 6, PL 46, 53101 Lappeenranta, puh. 020 747 2615

### Etelä- ja Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Österbottens Svenska Lantbrukssällskap

Tuotantoneuvonta: *Elina Vainio*, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki, puh. 06 416 3435, matka 040 199 0143

Talousneuvonta:

Keski-Pohjanmaa: *Heikki Ojala*, ProAgria Keski-Pohjanmaa, Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola, puh. 020 7473261. Keski-Suomi: Tulosanalyysi: *Irene Mäkinen*, puh. 040 587 3245, Likwi ja Elinkeinosuunitelma: *Hannu Laitinen*, puh. 020 747 3341, ProAgria Keski-Suomi, Kauppakatu 19, PL 112, 40101 Jyväskylä. Österbotten: *Tor-Erik Asplund*, ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskap ry, Handelsplanaden 16 D, 65100 Vasa, puh. 050 386 5922. Etelä-Pohjanmaa: *Marjut Viitasalo*, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki, puh. 040 353 0227

### Oulu ja Kainuu

Tuotantoneuvonta: *Heini Rautiola*, ProAgria Oulu, Kauppurienkatu 23, PL 106, 90101 Oulu, puh. 045 657 8708, [heini.rautiola@proagria.fi](mailto:heini.rautiola@proagria.fi)

Talousneuvonta:

Pohjois-Pohjanmaa: *Sari Isotalus*, ProAgria Oulu, Talusperäntie 23, 85230 Talus, puh. 040 764 7904. Kainuu: *Tarja Poikela*, ProAgria Kainuu, Osmonkatu 9, 87100 Kajaani, puh. 0400 286 786

### Lappi

Tuotantoneuvonta: *Armi Uljuu*, ProAgria Lappi, Rantatie 39, 94400 Kemijärvi, puh. 0400 484 305

Talousneuvonta: *Pekka Kummala*, ProAgria Lappi, Eteläranta 55, 96300 Rovaniemi, puh. 020 747 2722

### Åland

Ålands Hushållningssällskap, 22150 Jormala, puh./tel 018 329 644 tai/eller 0457 526 7304, *Kerstin Lundberg*, [kerstin.lundberg@landsbygd.ax](mailto:kerstin.lundberg@landsbygd.ax)

### Valtakunnallinen koordinointi

Kehityspäällikkö *Pia Parikka*, ProAgria Keskusten Liitto, Viikinaistentie 35, 19210 Lusi, 020 747 2451

Kaikilla ei ole säännöllistä toimistopäivää, varmimmin tavattavissa maanantaisin.

### Lappi (Ultraäänimittaukset, eläväEUROP, tiineystarkastukset)

*Johanna Alamikkotervo*, [johanna.alamikkotervo@gmail.com](mailto:johanna.alamikkotervo@gmail.com)

Vanhalantie 17, 95300 Tervola, puh. 041 459 6657

### Föreningen Ålansfåret r.f. (ahvenanmaanlammasta koskevat asiat)

*Maija Häggblom*, [maija.h@maijas.ax](mailto:maija.h@maijas.ax)

Ängo-bussövägen 288, 22630 Lumparland, puh. 040 742 8967



# Elintarvikelainsäädännön muutoksia

Alkutuottajan ja elintarvikkeiden jatkojalostajan tulee olla valppaana elintarvikelainsäädännön muutosten keskellä. Vuonna 2011 tuli elintarvikelakiin muutos, jossa kaikki keskeisimmät hygieniasäädökset uusittiin, uudet asetukset tulivat voimaan 1.1.2012. Monella yrittäjällä näiden muutosten tuomat haasteet arjessa ovat edelleen epäselviä. Valmisteilla on myös uusi kuluttajainformaatioasetus, jonka voimaantuloon yrittäjän tulisi varautua jo nyt.

## Mervi Karoniemi

JALO -koulutushanke, Etelä-Karjalan aikuisopisto AKTIVA

JALO-elintarvikkeiden jatkojalostusyrittäjyyden koulutushanke järjesti Etelä-Karjalan aikuisopistossa Elintarvikelainsäädännön teemaseminaarin, jossa tuottajille, jatkojalostajille ja alan toimijoille avattiin lainsäädännön muutoksia ihan käytännön tasolla. Asiantuntijoina olivat eläinlääkintälitarkastaja *Sebastian Hielm* maa- ja metsätalousministeriöstä sekä rekisteröintipäällikkö *Mari Lyyra* Foodfiles Oy:stä.

Keskeisimmät PK -yrittäjän ja tuottajan kannalta ovat alkutuotantoasetus, elintarvikehuoneistoasetus, lihantarkastusasetus sekä erityisesti ns. vähäriskisyysasetus. Yrityksen ja aloittavan yrityksen on vaikea sijoittaa itseään elintarvikeketjuun. Esimerkkien avulla pohdittiin, mitä eläimistä saatavien elintarvikkeiden jalostus ja myynti edellyttää tai milloin toiminta on alkutuotantoa ja milloin on oltava elintarvikehuoneisto tai laitos.

Omaohjeistusta uusitaan Eivassa. Omaohjeistusta on oman yritystoiminnan tukijärjestelmä, jonka avulla riskit hallitaan sekä taataan toiminnan hygieniset tuotantotilat, työntekijöiden ja tuotteiden osalta. Omaohjeistusuunnitelmassa yrityksen toiminnan vaarojen arviointi ja kriittiset hallintapisteet kuvataan niin, että myös omaohjeistusta eli seuranta on helppo tehdä ja se toimii. Kun perushygieneivaatimukset ovat kunnossa käytännön tasolla, riskinhallinta on jo hyvällä tasolla

MMM:n asetus elintarvikkeiden ravintoarvomerkinnöistä on uudistumassa. Muutoksia odotetaan myös asetukseen elintarvikkeita koskevista ravitsemus- ja terveystieteilistä. Ravintoarvomerkinnät ovat lähtökohtaisesti vapaaehtoisia 2016 loppuun saakka, mutta jo nyt pakollinen, jos elintarvikkeesta esitetään ravitsemusväite tai elintarvikkeeseen on lisätty vitamiineja ja kivennäisaineita tai kyseessä on erityisruokavaliovalmiste.

Lisäaineita, aromeja ja entsyymejä koskevaan lainsäädäntöön tulevat tarkennukset tuovat käytännössä elintarvikealan toimijan vastuulle runsaasti osaamisvaatimuksia. Toimija vastaa tuotteidensa vaatimustenmukaisuudesta myös elintarvikeparanteiden osalta, toimijan tulee tunnistaa ja hallita niiden käytölle säädetyt vaatimukset. Tämä kaikki on osa omaohjeistusta.

Lainsäädännön muutokset tuovat uusia vaatimuksia pakkausmerkintöihin ja sitä kautta myös ehkä pakkauksiin. Näitä muutoksia tulisi osata ennakoita jo nyt.

Yrittäjän tulisi nyt kerrata perushygieneivaatimukset, ajantasaistaa omaohjeistusuunnitelmaa ja käydä omat prosessit kriittisesti tarkastellen läpi sekä tehdä tarvittavat muutokset. Nyt on myös aika seurata ja hakea tietoa lakimuutoksista ja katsoa, mitkä niistä koskevat omaa tuotantoa ja toimintaa ja miten niihin voisi jo varautua.

Lammas  
& vuohi

## PALVELUKORTTI

- Uusi lehtitilaus 69 €/vuosi
- Lehtitilaus ja kannattajajäsenyys 300 €/vuosi
- Perhejäsenyys ilman lehtitilausta 20 €/vuosi
- Osoitteenmuutos
- Tilauksen peruutus

Lammas & vuohi lehti on alan ammattilaisille suunnattu erikoisjulkaisu, joka ilmestyy viisi kertaa vuodessa. Suomen Lammasyhdistyksen jäsenyys sisältyy Lammas & vuohi -lehden tilaushintoihin.

Nimi \_\_\_\_\_

Osoite \_\_\_\_\_

Vanha osoite \_\_\_\_\_

Puhelinnumero \_\_\_\_\_

Sähköposti \_\_\_\_\_



### Suomen Lammasyhdistys

ProAgria Palvelukeskus

PL 251

01301 Vantaa



**Päätösmittaja:** Pia Parikka, puh. 020 747 2451, pia.parikka@proagria.fi  
**Toimitussihteeri:** Terhi Torikka, puh. 040 752 6363, terhi.torikka@gmail.com  
**Vuohiasiat:** Terhi Torikka, puh. 040 752 6363, terhi.torikka@gmail.com  
**Toimituksen osoite:** Terhi Torikka, Kuutostie 470, 59130 Koitsanlahti  
**Ilmoitukset:** Riikka Miikkulainen, puh. 040 673 4179, riikka.miikkulainen@proagria.fi

**Sähköiset tilaukset:**  
**pia.parikka@proagria.fi**



# Lehdistön kertomaa vuosien varrelta

Lammasyhdistyksen jäsenlehden ohella muutkin lehdet ovat vuosien varrella kirjoittaneet lammastaloudesta. Yhdistyksen toimistossa on säilynyt lehtileikkeitä, joista vanhin on vuodelta 1933. Vanhoja lehtikirjoituksia selailtuani olen koonnut niistä havaintoja.

**Eino Hautakangas**

Suomen Lammasyhdistyksen pitkäaikainen toiminnanjohtaja

## 1930-luvun alkupuolisko

### Vuonna 1933 ja 1934

*Pellervossa* neuvottiin muun muassa, että lampaita tulee ruokkia tarpeen mukaan ja karitsointiaika on erityisen tärkeä. Ohjeita annettiin myös oikeasta keritsemistavasta.

### Vuonna 1935

*Yhteistyö* kirjoitti kesäkuun numerossaan otsikolla ”Lehdeksiä lampaille” kuinka on aika varautua talveen leikkelemällä lehdeksiä. Lampaat saavat niistä runsaasti valkuaista, mikä todistettiin taulukoilla.

*Laatokka*-lehdessä kerrottiin Raja-Karjalan lammasnäyttelyistä. Syrjäisillä rajaseuduilla lampaalla on suuri merkitys. Alueella kerrottiin olevan enimmäkseen harmaita ja sekarotuisia lampaita.

*Pellervo* ja ruotsinkielinen *Lantmän och andelsfolk* korostivat, että meilläkin tulisi lisätä lampaiden ulkoilumahdollisuuksia myös talvella. Navetta, joka on lampaillekin yleisin talvisuoja, on yleensä liian lämmin, ahdas ja kostea. Hevostalli olisi monesti parempi, mutta erillinen lampola paras.

*Vaasa* ja *Lalli* kertoivat lammastalouden olevan nousussa ja valtiovallankin suhtautuvan alan kehittämiseen myönteisesti. Toive oli, että kotimaisen villan keräily ja lajittelu saadaan pian aloitettua ja laatumaksutapa villakaupassa katsottiin välttämättömäksi.

Samaan aikaan kirjoitettiin *Maaseudun Tulevaisuudessa* ja monissa paikallislehdissä lampaanlihan liikatarjonnasta. Tämän katsottiin johtuvan teurastuksen keskittymisestä syys-marraskuulle, koska muulloin liikatarjontaa ei ole. Tarjonta-aikaa toivottiin pidennettävän lihaa palvaamalla ja savustamalla. Lisäksi karitsoista osa tulisi lihottaa sisäruokinnalla myöhempää teurastusta varten. *Vaasa*-lehdessä ehdotettiin jo vientipalkkiota lampaanlihalle.

*Suomen Työssä* korostettiin lammastalouden pienimuotoisuutta ja sitä, että lampaita kasvatetaan yleensä kaukana kulutuskeskuksista. Lammas on esitetty kotovaraistalouden peruseläimeksi, joka antaa lihaa, villaa ja turkiksia. Turkistuotannon elpyminen pantiin merkille, villan tuontia ulkomailta paheksuttiin ja tuotantopalkkiota sille kaivattiin.

Lehden mukaan 1930-luvun pula-ajan koettelemukset vaikuttivat siihen, että puolustuslaitos ryhtyi vaatimaan kotimaisen villan käyttöä hankinnoissaan. Samalla lehdessä todettiin, että kotimaisen valmisteen ja raaka-aineen käyttö takaavat myös työtä ja lisäävät yleistä hyvinvointia.

*Maatalous*-lehdessä kerrottiin, että siitoslampaita on viety Ruotsiin ja Viroon ja kotimaan välityksessä on karitsoilla vähimmäisvaatimukset painon, rakenteen ja villan laadun suhteen. Lehdessä todettiin, että yli puolet lampaistamme on alle 10 hehtaarin tiloilla, ja pohdittiin suurlammastalouden mahdollisuuksia. Katraskoon suureneminen alentaisi yksikkökustannuksia ja parantaisi tuotteiden myyntimahdollisuuksia. Puolustusvalmiuden kannalta olisi tärkeää, että villantarve sotatilanteessa edes likipitäen tyydyttyisi kotimaisella raaka-aineella. Villalle vaadittiin tuontitulleja.

Vuoden maatalousnäyttelyiden lammasosastoja ja kymmeniä erillisiä lammasnäyttelyitä esiteltiin useissa aluelehdissä.

*Maaseudun Tulevaisuus* -lehdessä kerrottiin ”Lentokenttä – lammaslaidun” -otsikolla kuinka 400 lammasta pitää Kööpenhaminassa Kastrupin lentokentän ruohon lyhyenä. Noin 125 hehtaarin alueella lampaita paimennetaan päivisin lammaskoiria apuna käyttäen. Lampaat pidetään aidatussa tarhassa öisin ja väliaikoina.





Kuvat: Seija Paananen

Maidon hinta on laskenut, vaikka kustannukset ovat nousseet.

# Tärkeimpien tarvikkeiden hinnat nousseet rajusti tukikaudella 2007–2013

**Erkki Väisänen**  
vuohituottaja

**S**uomessa on viimeisen viiden vuoden ajan hintakehitys ollut huimaa, valitettavasti etenkin vuohitaloudessa se on jäänyt vain menopuolelle. Lannoitteiden hinnat käväisivät hetken yli kaksinkertaisi-

na vuodenvaihteen 2006-2007 hintatasoon nähden. Täysrehujen hinnat ovat nousseet tasaisesti viime syksyn pomppausta lukuun ottamatta. Rehu-tehtaat ovat ilmoittaneet, jos ohran vienti Eurooppaan aukeaa, se antaa aiheen lisäkorotuksiin. Säilörehun hinta on noussut myös rajusti jo pelkän polttoaineen hinnan nousunkin tähden, (112 %) mutta myös säilöntä-aineiden hinnat ovat miltei kaksinkertaistuneet, samoin muovikustannus.

Yksi mielenkiintoinen kallistumishuippu on maatalouden raahdit. Hinta on noussut yli 100 prosenttia, vaikka diesel on kallistunut alle 80 prosenttia.

### Raadoista iso lasku

Lisäkustannuksia aiheuttaa raatokeräilyn muuttuminen maksulliseksi. Hinta on suhteessa raju, 1,5-2 kertaa eläimen teurashinta riippuen raatojen

määrästä. On myös huomioitava kustannuksena se, että pienin noutoraja on noussut 150 kiloon, joten kesäisin raadot on käytännössä pakko pakastaa. Myös korvamerkki ja eläinten rekisteröintimaksut aiheuttavat kustannuksia. Kotijalostuspuolelle ovat tulleet lisäkuluiksi meijeritoimintaa vastaavat tila- ja rakennevaatimukset, sekä tarkastusmaksut.

### Meijerimaidon hinta väärään suuntaan

Samaan aikaan kulujen nousun kanssa meijerimaidon hinta on ollut laskevuotoinen. Heinäkuulle 2012 asti maidon hinta oli neljä prosenttia alle vuoden 2007 hintatason. Loppuvuodesta hintaan tuli sen verran korjausta, että päästiin samaan hintaan kuin jakson alussa. Myös kansalliset kotieläintuet ovat laskeneet voimakkaasti.

**KOTIMAISET LAATULAMMASAIDAT!** 

Tiedustele uutuustuotteitamme!

1,2 m VÄKIRIHUKOURU !!

- ❖ Pyöröpaalihäkit
- ❖ Karitsaportit
- ❖ Hoitoportit
- ❖ Lisäkaarilla katokset
- ❖ Lämmitettävät juomakupit

Nyt ajankohtaista **Karitsointi- ja karitsakamariaidat**

Katso esittelyvideo: [www.youtube.com](http://www.youtube.com) hakusanalla lammastarvikkeet

**Retronik Ky**  
Reino & Raija Louko  
puh. 050 521 0082  
[rareko105@gmail.com](mailto:rareko105@gmail.com)



Tällaiselta pohjalta joudumme suunnittelemaan jokainen omaa toimintaamme omissa yrityksissämme.

Oheisen taulukon hinnat ovat omasta verokirjanpidosta koottuja toteutuneita hintoja.



Hintamuutoksia tukikausi 2007-2013

	2006	2012	ero %
Lannoite	234	462	97,44
AIV-liuos	22,65	40,71	80,57
Täysrehu	218,14	430,23	97,23
Kivennäinen	9,4	11,24	19,57
Suolakivi	2,94	3,54	20,41
Maitorehu	38,46	49,56	28,86
Sähkö	8,136	12,371	52,05
Polttoöljy	0,47	1	112,18
Diesel	0,9	1,6	77,78
Kärpäs srpay	6,56	10,57	61,13
Neporex	26,37	39,47	49,68
Pesuaineet	209	254,47	21,76
Rahdit	14,6	29,58	102,6
Karjataloustarvikkeet			20-200
Raatokeräily	Raadonnouto maksaa 1,5-2x teurashinnan		
Rekisterimaksu			
Juustonvalmistajien ja muiden jalostajien tarkastusmaksut			
E-S Kotieläintuki	194	174,12	-10,25
Meijeritilitys	31,74	31,1	-2,02
			0-2 % hinta nousi joulukuussa 2012

Huom.tuki 2011

1.11.2012

## Suomen vuohiyhdistys ry

### Perustettu:

23.04.1979

### Postiosoite:

Poikojantie 331, 31400 SOMERO

### Pankkiyhteys:

Kiikalan Rekijoen OP 514408-210870

### Jäsenmaksu:

20 € (ilmoita tietosi jäsenrekisteriin)

<http://www.suomenvuohiyhdistys.net>

## HALLITUS

### Puheenjohtaja

Jani Sivunen, Ilmajoki

0400 289 063, [jani.sivunen@netikka.fi](mailto:jani.sivunen@netikka.fi)

### Varapuheenjohtaja

Riitta Saloniemi, Laitila

040 557 3544, [rj.saloniemi@lailanet.fi](mailto:rj.saloniemi@lailanet.fi)

### Rahastonhoitaja, jäsenrekisteri

Suvi Viander, Paalijärvi

044 940 0849, [suviande@gmail.com](mailto:suviande@gmail.com)

### Sihteeri, nettivastaava

Marita Ollila, Ilmajoki

050 339 0401, [marita.ollila@netikka.fi](mailto:marita.ollila@netikka.fi)

### Muut hallituksen jäsenet

Monica Ek, Pensala

0400 682 036, [mokki\\_63@hotmail.com](mailto:mokki_63@hotmail.com)

Tytti Stähle, Nuutilanmäki

045 131 9884, [tytti.stahle@gmail.com](mailto:tytti.stahle@gmail.com)

Milla Alanco, ProAgria Etelä-Pohjanmaa

040 706 0558, [milla.alanco@proagria.fi](mailto:milla.alanco@proagria.fi)

Jaakko Niemi, Kurikka

044 564 8522, [jaska@vatajanranta.net](mailto:jaska@vatajanranta.net)

Erkki Väisänen, Sastamala

0400 772 027, [ervaisanen@gmail.com](mailto:ervaisanen@gmail.com)

### Varajäsen

Ari Aaltonen, Kirkkonummi

040 543 3810, [ari.aaltonen@patakukko.fi](mailto:ari.aaltonen@patakukko.fi)

Suomen Vuohiyhdistys toimii yhdyssteenä vuohenkasvattajien välillä. Lisäksi sen tehtävänä on edistää vuohitaloutta ja jalostusta sekä vuohien ja vuohitaloustuotteiden käyttöä ja tunnettuutta. Yhdistyksen jäseneksi ovat tervetulleita kaikki vuohenkasvattajat sekä vuohista ja vuohitaloustuotteista kiinnostuneet harrastajat ja ammattilaiset.



## Vuohiyhdistys tiedottaa Tilattavissa seuraavia tuotteita

- Vuohenmaitosaippuat naturel ja kaura-hunaja. 7 e
- Muki, kuvassa kilejä. 10 e
- Postikortit 4 erilaista kuvaa, neljän sarja 3,50 e tai 1 e kpl
- Vuohen ruokinta- ja hoito-opas 13 e
- Pronssinen kaulakoru, jossa musta naru 20 e
- Vuohikassi, vaalea kangaskassi, piirretyllä vuohen kuvalla 10 e
- Patalappu, vaalea patalappu, piirretyllä vuohen kuvalla 5 e
- Vuohipehmo 6 e
- Vuohiavaimenperä 3,50 e
- Lasten T-paita oranssi 92-98-104-128
- Aikuisten T-paita lila S-M-L-XL

Kaikki tuotteet tilattavissa sähköpostilla: [suomenvuohiyhdistys@gmail.com](mailto:suomenvuohiyhdistys@gmail.com)

Tuotteiden hintaan lisätään postikulut ja toimitetaan laskun kera.

Tuotteet laitetaan postiin hetimiten.





Vuohen voinnin seuranta vaatii eläinlääkäriltä jatkuvaa koulutautumista ja ammattitaidon päivittämistä.

Kuvat: Seija Paananen

## Hoitajan ammattitaito vaikuttaa merkittävästi vuohen hyvinvointiin

Eila Pennanen



Ammattitaidossa on huomattavia eroja. Hyvinvointiin vaikuttaa esimerkiksi kyky arvioida eläimen kipua ja tilata eläinlääkäri, ilmenee norjalaisesta tutkimuksesta.

Norjalainen eläinlääketieteen tohtori *Karianne Muri* tutki väitöskirjassaan Stockmanship And Animal Welfare In Norwegian Dairy Goat Industry (2013) eräitä niistä monista eläinlääkärin persoonasta ja ammattitaidosta koostuvia tekijöitä, joilla on vaikutusta kotieläinten terveyteen ja hyvinvointiin.

Väitös perustuu kahteen erilliseen tutkimukseen ja niiden tuloksia esiteltiin neljään tieteelliseen julkaisuun. Kyselylomakkeella selvitettiin hoitajien asenteita ja empatian kykyä eläimiä kohtaan, kivun ja sairauksien tunnistamista ja sairauksien hoidon tasoa. Tiloilla tutkija arvioi eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä eläimen ja ihmisen välisen suhteen laatua.

### Vertailuryhmissä selvä ero

Tutkimukseen osallistui 30 norjalaista lypsyvuohitilaa; 15 tiloista kuului kansalliseen ”Terveempi vuohi”-nimiseen sairauksien vastustamisohjelmaan ja loput 15 tilaa muodostivat ohjelman ulkopuolella olleen verrokkiryhmän. Kyselytutkimuskaavakkeen kautta tutkimukseen osallistui 260 eläinlääkärää.

Tutkimuksessa ilmeni huomattavia eroja hoitajien ammattitaidossa. Erityisesti kyky arvioida kipua ja tilata tarvittaessa eläinlääkäri paikalle vaikutti eläinten hyvinvoinnin tasoon. ”Terveempi vuohi”-ohjelmaan kuuluvat tilat pärjäsivät kaikilla tutkimuksen osa-alueilla verrokkiryhmää paremmin. Lisäksi ohjelmassa mukana olleilla tiloilla vuohet käyttäytyivät kaiken kaikkiaan rauhallisemmin ja olivat luottavaisempia ihmistä kohtaan.

### Jatkuva koulutus tarpeen

Oikeanlaisten elinolosuhteiden luominen, hyvä ihmisen ja eläimen välinen suhde, lajinmukaisen hoidon vaatimusten toteuttaminen, terveystieteiden laiminlaimin ja noudattaminen sekä sairauksien ja kivun tunnistaminen ja hoito vaativat eläinlääkäriltä jatkuvaa koulutautumista ja ammattitaidon päivittämistä.



# Lampurin kuulumisia



**Anne Jurva**  
Louen kylä, Tervola

## Hei!

Olen *Anne Jurva*, kalenterilla mitattuna keski-ikäinen maatalousyrittäjä Länsi-Lapista. Lampuri minusta tuli äkillisesti, tavallisena päivänä, ollessani maitotilaneuvojana navettakäynnillä Vihannissa. Vasikkakarsinassa oli mustankirjavia suomenlammasuuhia karitsoineen. Kun katseemme kohtasivat uuhien kanssa, tiesin löytäneeni itselleni elämäntyön. Kahden viikon kuluttua uuhia karitsoineen oli meidän vuokratilatalon koiranhäkissä Muihoksella. Asuinpaikkamme on myöhemmin kovastikin muuttunut. Nyt asumme sopivan kokoisella Louen kylällä, Tervolan pitäjässä. Täällä on kaikki tarvittava: kaunis luonto, koulu, kauppa ja hyvät pellot viljellä ja laiduntaan. Asfalttinen 4-tie ja rautaiset kiskot kulkevat kylän läpi etelästä pohjoiseen.

Tilamme on ollut mieheni *Jannen* suvun koti jo vuosisatoja. Me olemme 11. sukupolvi. Aitan katolla viirissä on vuosiluku 1670. Lampolara-kennuskin on tehty navetaksi 1930. Sisälle mahtuu 120 uuhia ja saman verran karitsoita. Rakennuksen asettamisessa raameissa uuhia poikii noin 30 uuhien ryhmissä noin kolmen kuukauden välein. Tasainen työmäärä soveltuu minulle parhaiten; kerintää, teuraiden lähtöä ja vahtimista on vähän joka viikolle. Kesällä tosin pidän opettajien kesäloman uuhien kanssa. He lähtevät saareen lomalle (tappaamaan sääskiä) ja minä saan hoitaa lemmiä. Tilan päätuotantosuunta on maito ja työntekijöitä sekä harjoitte-

lijoita on. Kasvatamme myös sonneja ternivasikoista, joten nautanavetta on uudehko ja pitkä. Niin, ja pojat tietenkin pitävät koneista ja niillä urakoimisesta. Olemme perinteisiä alku-tuottajia, varsinaista suoramyyntiä ei ole kuin harrastusmielessä. Olen kyllä lapsille vihjaillut, että he voivat ryhtyä pitämään jäätelö-, sukka- tai makkarakioskia aivan oman mielenkiinnon mukaan. Tai sitten maatilamatkailua; tulevaisuutta ei voi ennustaa.

**”Meidän seudulle lammas sopii erityisen hyvin, täällä on paljon maidontuotannosta luopuvia tiloja joille lammas tuo jatkomahtoisuuden.”**

Lapsia meillä on viisi. Kaksi vanhin hinta ovat jo äitiänsä pitempiä, kolme nuorinta ala-asteella. Paljon on vettä virrannut Kemijoessa ja lapset ovat kasvaneet isoiksi. Kiireimpinä vuosina en olisi uskonut, että voin joskus lähteä tansseihin ja vain huikata Heippa!

Uskon vakaasti, että suomalainen maatalous tulee menestymään tulevaisuudessa ja lammas siinä mukana sitkeänä piikkinä isompien alojen kyljessä. Lampaassa on monta hyvää puolta nautaan ja sikaan verrattuna, eivätkä ne poistu! Meidän seudulle lammas sopii erityisen hyvin, täällä on paljon maidontuotannosta luopuvia tiloja, joille lammas tuo jatkomahtoisuuden.

Eläkeiän noustessa koko ajan minun kohdallani valtion maksamaa leipää alkaa varmaankin saada vasta 75-vuotiaana. Kevätkerinnän saa aloittaa vielä monta kertaa alusta. Siinä onkin yksi karjanhoitajan työn sudenkuopista, samankaltaista työtä piisaa viikosta toiseen, keväästä seuraavaan kevääseen. Vaihda taas vaatteet ja lähde tallemaan navettapolulle. Ei ole oikein raskasta eikä niin aikaa vievääkään, vaan Tylsää! Miten sitä motivoi ja pitää itsensä idearikkaana? Vaikka tiedän vastauksen kysymykseen, sen toteuttaminen käytännössä, eikä vain siitä kiukuttelu, on hankalaa.

Ilonaiheita pitää sinnikkäästi nostaa arkisuuden päälle. Tänä vuonna kaksi uuhia on onnistunut imettämään karitsansa itse, vaikka viime kerralla ”äitiyttä oli tuettava” tuttipullolla. Ja saimme ostettua hyviä olkipaaleja naapurilta sateisesta syksystä huolimatta.

Kuivikkeista puheen ollen, olen vankkumaton turpeen kannattaja. Turve kuivattaa olkien välissä karsinan erittäin tehokkaasti, lampolan ilma raikastuu ja utaretulehdukset ovat vähentyneet. Työnsäästö on myös merkittävä, eikä hintakaan ole kohtuuton. Ympäristöministeri Ville Niinistö ei todellakaan kuulu Facebook-kavereihini ja toivon, että järjen valo tässä asiassa voitaisi. Turpeesta on Suomi nimensäkin saanut!

*Reipasta kesää ja pubtaita villoja!*

**OSTETAAN  
LAMMASTA JA KARITSAA.**  
Myös rahtiteurastus ja leikkuu.



**Tilateurastamo Kouvolassa**

[www.muihniemenlahtivaja.fi](http://www.muihniemenlahtivaja.fi)  
puh.040 578 6317



Lammas-  
haasta  
lautaselle



Kuva: Johannes Collins, DesignTree

# Jauhelihasta syntyy herkkuja

Keittiömestari **Irja Wüstefeld**  
p. 040 741 1982  
Hankintapäällikkö **Anne Närhilä**  
Veljekset Rönkä Oy, p. 0400 374 805

Herkullisesta kotimaisesta lampaan- ja karitsanlihasta on tullut ympärivuotinen herkku. Kummallekin lihalle löytyy oma käyttötapansa. Nyt on jauhelihan vuoro.

**M**eillä Suomessa myytiin aiemmin ainoastaan lammasta, olipa se sitten alle vuoden ikäinen nuori karitsa tai vanhempi uuhi.

Vanhemman lampaan lihassa on vahvat aromit ja se sopii hyvin erilaisiin pitkään haudutettaviin pataruookiin. Nuori karitsa on lempeä ja mieto maultaan. Nykyään se myydäänkin karitsanlihana.

Karitsanjauheliha on monipuolinen raaka-aine, joka taipuu moneksi kun rohkeasti kokeilee uusia ja muuntaa perinteisiä jauhelihareseptejä meiltä ja muualta. Miltä maistuu Sinun jauheliha à la carte annoksesi?

Oletko maistellut lammaskukkoa, jonka täytteenä on karitsanjauhelihaa, pekonia ja juureksia? Maustatko jauhe-

liharuokasi suolalla ja pippurilla?

Kokeile ennakkoluulottomasti pikkuhiljaa totutellen muitakin mausteita kuten yrttejä, joista erikoisesti voimakkaat rosmariini ja timjami sopivat lampaalle. Voit myös valmistaa oman nelimausteseoksesi, jonka aineosina käytät mauste- ja valkopippuria, muskottipähkinää ja neilikkaa. Se sopii mitä parhaiten mureketaikinan mausteeksi.

Joskus voi perinteisen jatkeaineen, korppujauhon jättää sivuun ja lisätä jauhelihan joukkoon runsaasti kuullotettua sipulia sekä pienen määrän sauvasekoittimella hienoksi soseeksi ajettua liotettua rusinaa. Se antaa makuun mukavaa pehmeyttä ja pyöreyttä.



Lappilainen keittiömestari Irja Wüstefeld loihtii arkisesta jauhelihasta gourmeeta



## Rusinainen Meri-Lapin Karitsamureke

400 g karitsanjauhelihaa  
100 g hienonnettua, kuullotettua sipulia  
2-3 kpl valkosipulin kynttä  
hienonnettuna basilikaa  
nelimausteseosta tai pippuria  
1 dl kermaa  
2 kananmunaa  
suolaa  
vajaa dl hienonnettua rusinasosetta

Sekoita kaikki ainekset keskenään. Muotoile taikina haluamaasi muotoon paistamista varten; murekkeeksi, kääryleiksi, kepakoiksi, pihveiksi, pulliksi tai vaikka leikkeiksi.

Kokeile murekkeen täytteeksi värikkäitä kasviksia, paprikaa tai sieniä. Muotoile mureketaikinasta levy leikkuulaudalla. Ripottele levyille täyteainesten lisäksi ennen käärimistä hieman juustoraastetta. Se sitoo täyteen ja hieno mureke säilyy viipaloitaessa hajoamatta.

Murekemassasta valmistuu myös pinnalta rapeita herkkuja. Muotoile ohuehkoja, laakeita leikkeitä työlaudalla korpupujauhojen päällä. Paista leikkeet pannulla öljyssä kullanuskeaksi. Tarjoa välittömästi paistamisen jälkeen. Leikkeen päälle koristeeksi sopii sitruunalohko josta voit puristaa raikasta mehua leikkeelle korostamaan karitsanlihan makua ja aromia.

## Lampuritytön paistos

Valmista aromikas, tomaatilla ja valkosipulilla maustettu karitsajauhelihakastike sekä yrteillä ryyditetty perunasose.

### Karitsajauhelihakastike

400 g karitsajauhelihaa  
150 g hienonnettua sipulia  
2-3 kpl tuoretta, hienonnettua valkosipulia  
mustapippuria ja laakerinlehtiä (ripaus chiliä)  
basilikaa, timjama, rosmariinia  
200 g tomaattimurskaa ja tomaattisosetta  
suolaa  
vettä

Ruskista jauheliha kevyesti, lisää sipuli ja valkosipuli, sekoita ja hauduta hetki kunnes sipulit kuullottuvat.

Lisää muut mausteet, tomaattimurska ja vettä sen verran, että ainekset peittyvät. Kypsennä kastiketta miedolla lämmöllä noin 15 minuuttia. Tarkista maku ja suola ennen käyttöä. Kastike on täyteläistä ja tomaattisen punaista.

Halutessasi voit käyttää kastikkeen lisäraaka-aineina pieniksi kuitoituja juureksia (selleriä, palsternakkaa, porkkanaa). Hauduta kastiketta pitkään miedolla lämmöllä. Tuloksena herkku, joka sopii monen käyttötarkoitukseen vaikka pastan kastikkeeksi, lasagneen, uuniperunalle....

### Yrteillä ryyditetty perunasose

1 kg soseutettuja perunoita  
n. 50 g voita ja rypsi- tai oliiviöljyä  
1-2 dl perunoiden keitinlientä  
n. 50 g juustoraastetta  
hienonnettua tuoretta persiljaa ja ruohosipulia  
suolaa  
ripaus valkopippuria

Sekoita soseutettujen perunoiden joukkoon öljy ja / tai voi sekä mausteet, neste ja juustoraaste.

Tarkista maku, perunasoseessa tuoksuu kesäinen niitty.

### Kokoaminen uunivuokaan:

Kaada sakeahko karitsajauhelihakastike vuoaan pohjalle. Lisää maustettu yrtyperunasose kastikkeen päälle ja tasoita pinta.

Paista kohtalaisessa uunilämmössä (noin 175 °C) kunnes pinta on saanut vaalean ruskean värin (noin 30 min.)

Tarjoa raikkaan salaatin kanssa.

*Iloista keväästä Karitsaruokamakumatkaa!*

## MERI-LAPIN KARITSA

Meri-Lapin Karitsa on karitsanliha-tuotevalikoima, jonka liha tuotetaan Pohjois-Suomen lammastiloilla. Maultaan mielto, murea ja vähärasvainen liha on jalostettu nuorista 3–10 kuukauden ikäisistä karitsoista. Koko tuotanto- ja palveluketju osallistuu jatkuvaan korkealaatuiseen karitsanlihatuotantoon, jalostukseen ja tuotekehitykseen.

### Yhteistyötä

Meri-Lapin Karitsa -lammastilat panostavat lihaksikkaan ja vähärasvaisen karitsanlihan tuotantoon. Laadukkaaseen lopputulokseen vaikuttavat muun muassa hyväkenteinen ja terve eläinainees, eri tuotantovaiheiden mukainen ruokinta ja hoito sekä lampaiden hyvinvointia edistävä, asiallinen ja turvallinen tuotantoympäristö.

Karitsat teurastaa ja jalostaa Kemissä toimiva Veljekset Rönkä Oy. Karitsat luokitellaan EUROP-luokitusjärjestelmällä, jolla määritellään ruhon lihaksisuus ja pintarasvan määrä.

Teurasruhojen teurasmääriä, keskipainoja, lihakkuusluokkia ja rasvaisuusasteita seurataan ja analysoidaan kaikkien teuraiden osalta sekä tilakohtaisesti.

Toiminta perustuu kaikkien osapuolten tiiviiseen kehitysyhteistyöhön sekä luotettavaan kumppanuuteen, ammattitaitoon, korkeaan teknologiaan ja kannattavaan liiketoimintaan koko ketjussa. Lähtökohtana on asiakkaiden odotuksia ja tarpeita vastaavat, turvalliset tuotteet ja vastuulliset toimintatavat.

[www.merilapinkaritsa.fi](http://www.merilapinkaritsa.fi)  
[www.ronka.fi](http://www.ronka.fi)





# FARMARI

SEINÄJOKI 3.-6.7.2013



Farmari on  
kesän  
kohokohta!



## Farmarissa kisaillaan

4.7. Karitsankesyttäjä-kilpailu

5.7. Kilinkäsittely-kilpailu

Karitsa- ja kilikilpailussa etsitään parasta käsittelijää.

Sarjat alle 10 v. ja yli 10 v. lapset. Karitsan/kilin tulee olla alle 8 kk ikäinen. Palkintoina esinepalkintoja, myös paras pukeutuminen huomioidaan. Katraalla oltava voimassa MV 3-status.

6.7. Lampaankerinnän SM-kilpailut, lisäksi Avoin sarja

Kerintäkilpailussa raha- ja lahjakorttipalkinnot.

Katso tarkemmat tiedot [www.farmari.net](http://www.farmari.net)

Ilmoittautuminen 3.6. mennessä Elina Vainiolle,  
[elina.vainio@proagria.fi](mailto:elina.vainio@proagria.fi) tai puh. 040 199 0143.

